



YLÄ-SAVON  
ENSI- JA TURVAKOTI-  
YHDISTYS RY



MANNERHEIMIN  
LASTENSUOJELULIITON  
*liisalmen yhdistys*



**Pelastakaa Lapset - Rädda Barnen**  
Save the Children

# TOIMINTAKERTOMUS 2015

# SISÄLLYS

- 1 YLEISTÄ PERHEENTALO -YHTEISTYÖSTÄ
- 2 PERUSTIEDOT KUMPPANEISTA
  - 2.1 Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry
  - 2.2 Iisalmen Pelastakaa lapset ry
  - 2.3 Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry
- 3 OHJAUSRYHMÄ
- 4 TOIMINTA-ALUE, PÄÄMÄÄRÄ JA TAVOITTEET
  - 4.1 Toiminta-alue
  - 4.2 Päämäärä
  - 4.3 Tavoitteet - Yhdessä lapsen parhaaksi
- 5 TOIMINNAT JA TAPAHTUMAT
  - 5.1 Tukihenkilötoiminta
  - 5.2 Vertaisryhmätoiminta
  - 5.3 Perhekahvila Onni ja Iiona
  - 5.4 Perhetuvan avopalvelutoiminnat
    - 5.4.1 Yökylätoiminta
    - 5.4.2 Maahanmuuttajatoiminta
    - 5.4.3 Mummola-toiminta
    - 5.4.4 Doula-synnytystukihenkilötoiminta
  - 5.5 Perheleiri
  - 5.6 Varhainen perheohjaus
  - 5.7 Lasten Sirkusjuhlat ja Yhdessä Lapsen Parhaaksi –seminaari sekä Lapsen Oikeuksien päivän konsertti
- 6 VAPAAEHTOIS- JA KANSALAISTOIMINNAN KEHITTÄMINEN
- 7 PERHEENTALO –YHTEISTYÖN MALLINTAMINEN JA JUURUTTAMINEN
- 8 VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI
- 9 YHTEISTYÖVERKOSTOT
  - 9.1 Ylä-Savon SOTE:n kuntayhtymän Perhevalmennus-työryhmä
  - 9.2 Saturyhmä
  - 9.3 Ylä-Savon mediakasvatustyöryhmä
  - 9.4 Mielenterveys- ja päihdetoimijoiden yhteistyöverkosto
  - 9.5 Ylä-Savon Sote kuntayhtymän Mielenterveys – ja päihdestrategia-työryhmä
  - 9.6 Savonia-ammattikorkeakoulu ja muut oppilaitokset
- 10 ARVIOINTI

## 1 YLEISTÄ PERHEENTALO -YHTEISTYÖSTÄ

Paikalliset lastensuojelujärjestöt Iisalmen Pelastakaa Lapset ry, Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry ovat tehneet pitkäjänteistä yhteistyötä yhteisen tavoitteen - YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI- mukaisesti jo yli kymmenen vuoden ajan. Tehostaakseen tavoitteen saavuttamista järjestöt hakivat rahoitusta Perheentalo -yhteistyöhankkeelle Raha-automaattiyhdistykseltä, joka on rahoittanut toimintaa vuodesta 2004 lähtien. Vuodesta 2009 alkaen Perheen talo –yhteistyö on saanut RAY:N kohdennettua Ak1 -toiminta-avustusta. Vuodesta 2013 alkaen Perheentalo –yhteistyö on ollut mukana RAY:n rahoittamassa Emma & Elias –avustusohjelmassa. Avustusohjelmaa koordinoi Lastensuojelun Keskusliitto. Avustusohjelmaan mukaan pääsy mahdollisti kolmannen työntekijän palkkaamisen toimintaan.

Vuoden mullistavin tapahtuma oli Naistentalon tulipalo 1.7.2015. Tulipalo syttyi huoltomaalauksen yhteydessä parhaaseen loma-aikaan aamupäivällä. Onneksi henkilövahingoilta vältyttiin! Materiaalia ja tilavahinkoja sitten siitäkin edestä. MLL:n Perhekeskus Onni ja Ilona ja Perheentalo –yhteistyön toimistotilat joutuivat saman tien käyttökieltoon ja tyhjennettäviksi. Vakavasta onnettomuudesta kumpusi kuitenkin merkittävä auttamisenhalu ja toimivan yhteisöllisyyden esimerkki. Kymmenet vapaaehtoiset tulivat jo samana päivänä auttamaan. Väistötilojen järjestyttyä jo seuraavana päivänä Iisalmen Säästöpankki Optialta jopa sadat lapset, vanhemmat, isovanhemmat halusivat lahjoittaa tarvikkeita ja leluja pois heitettyjen tilalle. Tapahtuma sai myös paljon palstatilaa paikallisten lehtien sivuille, joista tässä linkkinä yksi:

<http://www.iisalmensanomat.fi/news/vaikeuksista-kumpuaa-mys-auttamisen-halu/>



*Martta-nalle oli yksi pelastuneista ja Martan selviytymistä seurattiin niin paikan päällä kuin mediassakin*

Vuoden aikana Perheentalo –yhteistyön kehittämistyössä on keskitytty edelleen yhteistyön kehittämiseen julkisen sektorin kanssa THL:n ja STM:n koordinoiman Lasten Kaste-hankkeen sekä RAY:n Emma & Elias –avustusohjelman tavoitteiden mukaisesti. Niissä molemmissa toivotaan, että avustettavilla toiminnoilla on oltava kiinteä yhteys kunnalliseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja niiden voidaan arvioida olevan laaja-alaisesti hyödynnettäviä. Hankkeiden tavoitteena on luoda, arvioida, levittää ja juurruttaa uusia hyviä käytäntöjä. Lisäksi vapaaehtoistoiminnan kehittämiseen on kiinnitetty enemmän huomiota. Perheentalo –yhteistyön yksi menestystekijä on ollutkin juuri yhteisö/vertaiskehittäminen eri toimijoiden kanssa tavoitteena Yhdessä Lapsen Parhaaksi!

Ylä-Savon SOTE (sosiaali- ja terveydenhuollon) kuntayhtymään kuuluu Iisalmi, Vieremä, Sonkajärvi ja Kiuruvesi ja sen alueella asuu noin 40 100 asukasta. Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä on tukenut Perheentalo –yhteistyötä kuntaosuudella (6000 €). Perheentalo –yhteistyön hallinnoijana on toiminut Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry.

Perheentalo –yhteistyön projektipäällikkönä on toiminut Sinikka Roth ja koordinaattorina Anne Kuivalainen sekä toiminnanohjaajana Sirkku Nevalainen.

Tiivis kumppanuus kolmen suuren valtakunnallisen lastensuojelujärjestön paikallisyhdistysten sekä julkisen sektorin, oppilaitosten ja muiden yhteistahojen kanssa on ollut ainutlaatuista ja innovatiivisuudessaan merkittävää. Perheentalo –yhteistyön ja yhdistysten yhteistyössä kehittämät vertaisryhmä-, tukihenkilö- ja avopalvelutoiminnat (yökylä-, mummola-, doula- ja maahanmuuttajien ryhmätoiminnat) sekä monitoimijaiset verkostot (esim. vauvaverkko, mediakasvatus-, perhevalmennustyöryhmät) ja perheleiri yhteistyössä Metsäkartanon kanssa ovat löytäneet oman paikkansa varhaisen tuen toimintamallina.

Ylä-Savon alueella olevat pienet kunnat tarvitsevat kumppanuushankkeen kaltaisia toimijoita auttaakseen lapsiperheitä lukuisten haasteiden edessä. Mielenterveys- ja päihdeongelmien lisääntyessä varhainen puuttuminen uudentyypisillä työmenetelmillä on auttanut ja auttaa lapsiperheitä arjessa. Varhaisella tuella voidaan vaikuttaa perheiden sosiaalisten suhteiden ja turvaverkkojen luomiseen.

## 2 PERUSTIEDOT YHTEISTYÖKUMPPANEISTA

Iisalmen Pelastakaa Lapset ry, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry ja Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry ovat tehneet yhteistyötä perheiden tapahtumien ja koulutustilaisuuksien järjestämisessä 1990-luvulta lähtien.



*Järjestöjen Yhteinen Sydän –kirpputori lauantaisin Iisalmen City-marketissa keväällä 2015*

### 2.1 Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry on perustettu 9.12.1925. Sen toiminnan tarkoituksena on edistää iisalmelaisten lasten, nuorten ja lapsiperheiden perusturvallisuutta, hyvinvointia ja tervettä kehitystä. Yhdistys juhli 90-vuotisjuhlaa järjestämällä Yhdessä Lapsen Parhaaksi –seminaarin 1.10.2015 ja Lasten Sirkusjuhlan 3.10.2015.

Yhdistyksen keskeisimpiä toimintamuotoja on perhekeskustoiminta (Perhekeskus Onni ja Ilona) tavoitteenaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen tukemalla lapsiperheiden jaksamista, vahvistamalla vanhemmuutta, auttamalla perheitä luomaan sosiaalisia verkostoja ja estämällä syrjäytymistä. Koko perheen tapahtumia järjestetään yhdessä eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Tavoitteena on tukea lasten ja vanhempien yhdessäoloa. Yhdistys tukee tukioppilastoimintaa. Yhdistyksen järjestämässä kesäisessä hiekkataidetapahtumassa lapset saavat uusia virikkeitä. Lisäksi yh-



distys pyrkii huolehtimaan lasten ja perheiden näkökannan huomioonottamisesta paikallisessa päätöksenteossa. Yhdistyksellä oli vuonna 2015 yksi palkkatuella työllistetty henkilö sekä kaksi henkilöä työkokeilussa.

## **2.2 Iisalmen Pelastakaa Lapset ry**

Iisalmen Pelastakaa Lapset ry on perustettu vuonna 1946. Sen toiminnan tarkoituksena on vaikuttaa lasten ja lapsiperheiden asemaan ja toimia erityisesti vaikeissa ja turvattomissa olosuhteissa elävien lasten ja heidän perheidensä hyväksi.

Iisalmen Pelastakaa Lapset ry:n toiminta keskittyy pienten lasten perheiden tukemiseen, avustustoimintaan ja vaikuttamistoimintaan. Tärkein toiminta on tukihenkilötoiminta pienten lasten perheissä. Mukana on ollut parikymmentä tukihenkilöä, joiden toiminnan kohteena on ollut yhteensä 25 perhettä.

Jäsenistölle järjestetään keskustelu-, suunnittelu- ja askarteluiltoja. Lapsiperheitä tuetaan myös esimerkiksi lahjakorteilla joulun aikaan ja Venäjän lapsia Pelastakaa Lasten kummitoiminnan kautta. Eväitä Elämälle – ohjelman kautta tuemme 2.asteen opiskelijoita heidän oppikirjahankinnoissaan sekä vähävaraisten perheiden lapsia harrastustoiminnoissa.

## **2.3 Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry**

Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys perustettiin Iisalmeen 25.2.1998. Yhdistyksen toiminnan tarkoituksena on toimia lastensuojelun tukimuotona ja tehdä ehkäisevää lastensuojelutyötä. Toiminnalla pyritään tukemaan lasten kokonaisvaltaista kehitystä ja perheen selviytymistä arjessa sekä katkaisemaan perheiden väkivaltakierrettä ja auttamaan asiakkaita kriisitilanteissa. Yhdistyksen toimitilat (Perhetupa) sijaitsevat Louhenkadulla.

Yhdistyksen toimintamuotoina ovat yökylä-, mummola-, doulatoiminnat sekä maahanmuuttajien ryhmätoiminta ja uutena eroneuvo-toiminta. Lisäksi järjestetään tapaamispaikkatoimintaa yhteistyössä Ylä-Savon SOTE- kuntayhtymän kanssa. Toimintoja on suunniteltu ja kehitetty yhteistyössä Perheentalo –yhteistyön ja muiden yhdistysten sekä vapaaehtoisten toimijoiden kanssa. Suunnittelussa on huomioitu eri tahojen jo olemassa olevat resurssit ja toimintaa on kehitetty täydentämään palveluja. Yhdistyksellä on ollut kuluvana vuonna yksi palkattu työntekijä RAY:n rahoittamassa AVITUS – avopalvelutoiminnassa sekä tuntipalkkainen tapaamispaikkaohjaaja. AVITUS-toiminnasta on oma erillinen toimintakertomus.

### 3 OHJAUSRYHMÄ

Ohjausryhmän tehtävänä on toteutettavien toimintojen linjaaminen ja seuraaminen. Ohjausryhmällä ei ole juridista tai taloudellista vastuuta hankkeesta vaan vastuu on aina avustuksen saajalla. Ohjausryhmän kokoonpano 2014:

<b>Marja-Liisa Korhonen</b>	Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä, perhepalvelujen esimies
<b>Hannele Vesterlin</b>	Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä, perhekeskuspäällikkö
<b>Tarja Immonen</b>	Iisalmen kaupungin vapaa-aikapalvelukeskus, johtava nuoriso-ohjaaja
<b>Kristiina Kukkonen</b>	Savonia -ammattikorkeakoulu, Iisalmen yksikkö, lehtori
<b>Hanna-Leena Tela</b>	Toimi-säätiö, vt toiminnanjohtaja
<b>Anne Roponen</b>	Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä, koulukuraattori
<b>Taina Sidoroff</b>	Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistyksen hallituksen jäsen
<b>Tiina Kainulainen</b>	Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistyksen puheenjohtaja
<b>Anne Vola</b>	Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry:n hallituksen edustaja
<b>Erja Heiskanen</b>	Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n Avitus-hankkeen avopalveluohjaaja
<b>Päivi Korolainen</b>	Iisalmen Pelastakaa Lapset ry:n puheenjohtaja
<b>Sinikka Roth</b>	Perheen talo -yhteistyön projektipäällikkö
<b>Niina Rieppo</b>	Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry:n hallituksen puheenjohtaja

Ohjausryhmä on kokoontunut 7 kertaa ja kokouksissa on ollut yhteensä 52 osallistujaa. Projektipäällikön esimies on ollut MLL:n Iisalmen yhdistys ry:n edustaja Anne Vola, jonka kanssa on käyty tarvittaessa kehittämiskeskusteluja.

## 4 TOIMINTA-ALUE, PÄÄMÄÄRÄ JA TAVOITTEET

### 4.1 Toimintatilat ja -alue

Perheentalo -yhteistyön toimistot ovat MLL:n Iisalmen yhdistys ry:n ylläpitämän Perhekeskus Onni ja Ilonan kanssa samoissa tiloissa Iisalmissa. Toimintaa järjestetään myös Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistyksen Perhetuvalla. Toiminta-alueena on pääasiassa Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän alue.

### 4.2 Päämäärä

Perheen talo -yhteistyön päämääränä on ollut luoda ja kehittää **uudenlainen kolmannen sektorin ennalta ehkäisevä, lapsiperhetyön kumppanuusmalli**, jossa kansalaisjärjestöjen toteuttamalla ammatillisesti johdetulla vapaaehtoistyöllä on oma paikkansa kuntien palvelurakenteissa.

### 4.3 Tavoitteet ~ YHDESSÄ LAPSEN PARHAAKSI

*”Tove Janssonin tarina Näkymättömästä lapsesta kertoo, kuinka lapsista tulee näkymättömiä ja kuinka näkymättömästä tulee jälleen näkyvä. Tarinan pedagoginen hahmo on Muumimamma, jonka jokainen näkymättömään Ninniin kohdistama hyväksyntä ja huomio saa aikaan sen, että näkymättömästä tulee jälleen näkyvä.”*

- Perheentalo –kumppanuusmallin vakiinnuttaminen ja levittäminen
- toteuttaa ennalta ehkäisevää matalan kynnyksen ja varhaisen puuttumisen työtä lapsiperheiden parissa.
- löytää ja ohjata erityistukea tarvitsevia sekä palvelujärjestelmien tavoittamattomiin joutuneita perheitä sopivien avopalvelujen piiriin.
- luoda toimintaedellytyksiä vapaaehtoisille. Vapaaehtoisten kahvilan ja järjestöhotellin käynnistäminen.
- työllistää vajaakuntoisia henkilöitä erilaisiin tehtäviin kansalaisjärjestöissä.
- täydentää ja vakiinnuttaa hankkeessa mukana olevien yhdistysten sekä niiden ja julkisen sektorin välistä yhteistyötä > palvelupolkujen ja hyvinvointivirtojen luominen.
- järjestää kasvatusaiheisia tapahtumia ja lisätä yhteiskunnallista vaikuttamista ja osallisuutta ja osallistumista edistäviä toimintamuotoja



## 5 TOIMINNAT JA TAPAHTUMAT



Perheen talo –yhteistyön toimintatapana on ollut lapsilähtöinen, perhekeskeinen toiminta, joka pyrkii perheiden omaehtoisten ja osallisuutta lisäävien toimintojen kehittämiseen - sosiaalipedagoginen ajattelutapa. Sosiaalipedagogisen työn perusajatuksena on tarjota ihmisille mahdollisuus osallistua, kohdata toisia ihmisiä, tehdä mielekkäitä asioita sekä kokea yhteisöllisyyttä toisten kanssa.

Käytännön toimintamallina on hyödynnetty Heränneen Huolen Puheeksi ottaminen perheessä - menetelmää sekä tiedon nopeaa välittämistä varhaisessa vaiheessa yhteistyöverkostoissa kuten neuvolan, perheneuvolan ja sosiaalitoimen kanssa. Samalla on vahvistettu työntekijöiden reflektiivistä työtötettä ryhmä- ja yksilötyössä.

### 5.1 TUKIHENKILÖTOIMINTA

*”Kun näkkee lasten kasvot ikkunaan painettuna ja kuulee sen iloisen kiljunnan jo oven taakse, että nyt se tää tuloo niin kyllä siinä tulee itekkii niin iloseks, että on tämä ihanata hommoo!”*

*”Kun ei ole omia verkostoja, on joku joka on läsnä ja välittää”*

#### Tausta ja tavoite

Iisalmissa on ollut Pelastakaa Lasten tukihenkilötoimintaa loppuvuodesta 2000 alkaen. Toiminnan tavoitteena on tukea lapsiperheitä heidän arjessaan. Toimintaa toteuttaa Pelastakaa Lapset ry:n Itä-Suomen aluetoimisto yhteistyössä Iisalmen Pelastakaa Lapset ry:n ja Perheen talo -yhteistyön kanssa. Ylä-Savon SOTE -kuntayhtymä on myöntänyt tukihenkilöiden kilometrikorvauksiin määrärahan Iisalmen Pelastakaa Lapset ry:lle, jonka hallitukselta tukihenkilöt ovat voineet hakea korvauksia matkoihin.

Perheet hakevat tukihenkilöä hyvin erilaisissa elämäntilanteissa. Lapsiperheessä voimavarat voivat olla koetuksella monenlaisista syistä. Yhteistä hakijaperheille on se, että perheillä ei ole riittävää tukiverkosta laisinkaan tai se on kaukana. Tavoitteena toiminnassa on koko perheen tukeminen. Tukihenkilötoiminnalla pyritään tarjoamaan ennaltaehkäisevästi ja joustavasti apua erilaisille lapsiperheille, erilaisissa elämäntilanteissa.

### **Toimintalukuja vuodelta 2015**

Vuoden 2015 aikana Iisalmissa on ollut yhteensä 25 valmennettua tukihenkilöä. Tukihenkilötoiminnan piirissä on ollut 22 perhettä. Vuoden aikana kuusi perhettä sai tukihenkilön (tilanne 18.11.). Iisalmen tukihenkilötoiminnalle on koko sen olemassaolonsa aikana ollut tyypillistä se, että siinä on mukana useita Savonia-ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelijoita, jotka voivat sitoutua toimintaan määrääjäksi – yleensä enintään vuodeksi.

Kaikille hakijaperheille ei aina heti ole pystytty tarjoamaan sopivaa tukihenkilöä. Kotikäyntejä tehtiin 5.

### **Tukihenkilöprosessi**

Perhe voi ottaa yhteyttä suoraan työntekijään, soittamalla tai sähköpostilla. Perheen yhteydenotto on aina tärkeä. Tuen tarpeen ilmaiseminen ei kuitenkaan aina ole helppoa ja työntekijänä on tärkeää rohkaista perhettä luottamaan siihen, että oma tunne tuen tarpeesta riittää. Perheitä on ohjattu tukihenkilötoimintaan mm. perheneuvolan työntekijöiden, perhepalveluiden sosiaalityöntekijöiden ja perheohjaajien kautta Perhekeskus Onni ja Ilonassa työntekijät ovat herkällä korvalla kohdatessaan perheitä MLL:n vertaisryhmissä, koska vanhemmat voivat ilmaista tuen tarvetta fiiliskierroksella tai kahdenkeskisissä keskusteluissa.

Koordinaattori tekee kotikäynnin pääsääntöisesti kaikkiin tukihenkilöä hakeviin perheisiin. Kotikäynnillä tavataan, jos mahdollista, kaikkia perheenjäseniä ja voidaan puhua vielä tarkemmin perheenjäsenten odotuksista ja toiveista. Perheet saavat myös lisää tietoa lapsiperheiden tukihenkilötoiminnasta. Tärkeää on arvioida yhdessä onko tukihenkilötoiminta juuri tälle perheelle sopiva tukimuoto. Kotikäynnillä voidaan täyttää hakemukset yhdessä tai perhe voi vielä jäädä harkitsemaan asiaa. Tarvittaessa perheitä pyritään ohjaamaan aktiivisesti muun tuen piiriin.

Tukihenkilö käy perheessä sopimuksen mukaan, tavallisesti 2 – 3 kertaa kuukaudessa. Tukihenkilö sopii nimikkoperheensä kanssa, miten yhteinen aika parhaiten tukee perheen tilannetta. Apua annetaan perheen ehdoilla. Välillä autetaan kotiaskareissa, leikitään lasten kanssa tai lähdetään koko perheen kanssa ulos, vaikkapa retkelle. Tukihenkilöt haluavat olla perheen tukena mahdollisimman luontevasti ja ilman turhia muodollisuuksia.

#### **➤ Tukihenkilötoiminnan tapahtumia perheille**

Tukihenkilötoiminnan tuettaville perheille on järjestetty vuoden mittaan erilaisia tapahtumia. Tukihenkilöt ja Iisalmen Pelastakaa Lapset ry ovat olleet aktiivisesti mukana tapahtumien järjestämisessä. Tänä keväänä järjestettiin retki Rautavaaran Metsäkartanolle 23.5.2015. Retkelle osallistui tukihenkilötoiminnassa mukana olevia perheitä yhteensä 18 henkilöä sekä huoltojoukkoina muutamia tukihenkilöitä. Linja-automatkan matkaeväineen kustansi LC Iisalmi.

Tukihenkilöiden ja perheiden yhteinen joulujuhla pidettiin Perhekeskus Onni ja Ilonassa 13.12.2015. Osallistujia oli yhteensä 58. Lisäksi perheitä kutsuttiin ja heitä osallistui myös muihin Perheentalon –

yhteistyössä järjestettyihin tapahtumiin kuten MLL:n Iisalmen yhdistyksen 90-vuotta lastenjuhliin, Lap- sen Oikeuksien Päivän konserttiin ja Niemisten Marttojen vetämään jouluaskartelutyöpajaan.

➤ **Tukihenkilöiden koulutus -, ohjaus- ja vertaistoiminta**

Tukihenkilöiden omat kokoontumiset on koettu tärkeinä, koska niissä on ollut mahdollista jakaa on- nistumisen kokemuksia, mutta myös pohtia yhdessä kysymyksiä, joita perheiden kohtaamisissa voi tulla eteen. Vertaistuki tukihenkilöiden kesken on koettu voimaannuttavana.

Haasteelliset tilanteet perheessä tai tukisuhteessa voivat vaatia välillä purkamista ja tukihenkilöitä on ohjeistettu olemaan tällaisissa tilanteissa yhteyksissä Perheentalo –yhteistyön koordinaattoriin tai Itä- Suomen aluetoimiston työntekijään. Lisäksi tukihenkilöiden sekä perheiden on ollut mahdollista tavata myös Itä-Suomen aluetoimiston työntekijää, joka käy noin kerran kuukaudessa Iisalmissa.

- 10.3. tukihenkilötoiminnan rekryaamu Iisalmen kulttuurikeskuksen aulassa. Paikalla olivat työntekijät Marjut Eerola, Anne Kuivalainen ja tukihenkilöistä Maija-Leena Kumpulainen.
- Tukihenkilöiden virkistysillassa Tuomirannassa 22.9. oli kahdeksan osanottajaa
- Tukihenkilövalmennus järjestettiin keväällä 9. ja 10.4. ja siihen osallistui viisi henkilöä (kak- si henkilöä Lapinlahdelta). Syksyllä 13.11. pidetyssä koulutuksessa valmennettiin kolme henkilöä. Lisäksi yksi Iisalmen seudulle tukihenkilöksi aikova henkilö kävi valmennuksen Kuopiossa.

Tukihenkilöt ovat osallistuneet erittäin aktiivisesti Perheentalon kaikille vapaaehtoisille tarkoitettuun koulutus- ja virkistystoimintaan.



*”Tämä toiminta oli juuri sitä mitä hain - On ollut ilo olla mukana tukihenkilötoiminnassa.”*

## 5.2 Vertaisryhmätoiminta

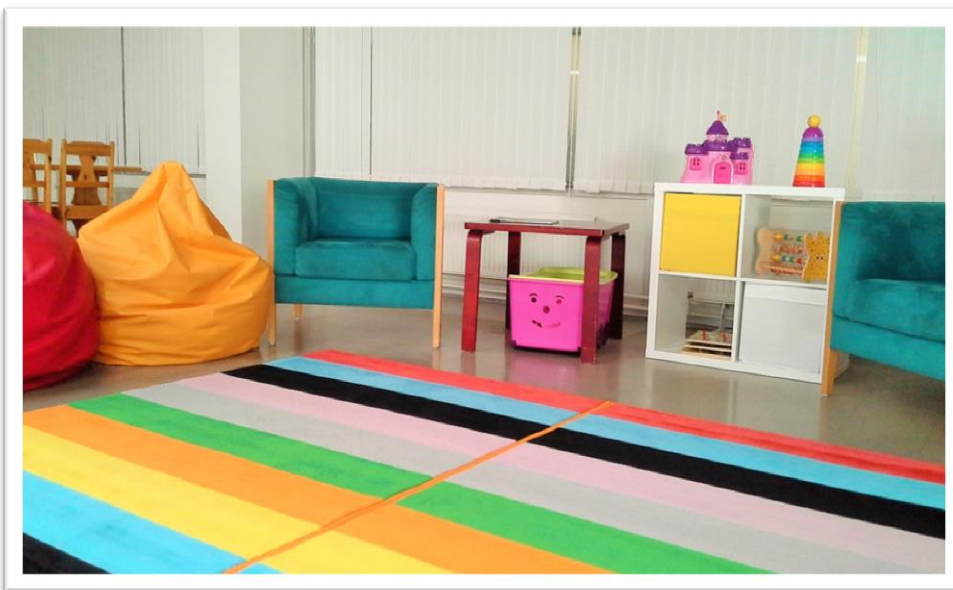
*”Ryhmä on tosi tärkeä, viikon kohokohta”*

### *Vertaisryhmät*

Uusi vertaisryhmä 0-6 kk ikäisille vauvoille ja heidän vanhemmilleen alkaa kaksi kertaa vuodessa, tammikuussa ja elo-syyskuussa. Vertaisryhmä jatkuu samalla paikalla noin puolitoista vuotta, jonka jälkeen ryhmä päättyy ja paikalla aloittaa uusi vauvoryhmä. Poikkeuksen tekee maanantain perheryhmä Hummerit, joka on kiinteästi paikallaan. Perheryhmään ohjataan päättyvän ryhmän vanhempia ja lapsia.

Vertaisryhmät ovat kokoontuneet pääasiassa MLL:n Perhekeskus Onni ja Ilonassa, lukuun ottamatta joitakin retkiä, uimahallikertoja ja liikuntahallivuoroja. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistyksen hallituksen nimeämänä vapaaehtoisena vertaisryhmävastaavana toimi Riitta Kauhanen. Vertaisryhmien suunnittelusta ja ohjauksesta on vastannut toiminnanohjaaja Sirkku Nevalainen.

Vertaisryhmissä samassa elämäntilanteessa olevat ihmiset kohtaavat, vaihtavat kokemuksiaan ja tukevat toisiaan. Vertaisryhmissä tavoitteena on vertaisuuden kautta, ohjaajan tukemana vahvistaa vanhemmuutta ja perheen hyvinvointia, tukea vanhemman ja lapsen välistä kiintymyssuhdetta ja varhaista vuorovaikutusta sekä edistää vanhempien sosiaalisen verkoston laajenemista uusien kaveri- ja ystävyyssuhteiden myötä myös ryhmien ulkopuolelle. Suoraa palautetta olemmekin saaneet siitä, kuinka ryhmä on ollut tärkeä paikka tavata muita vanhempia ja ystävystyä. Myös harrastuskavereita on löytynyt ryhmästä ja toisen innostamana löytynyt uusi harrastuskin.



*Vauvoryhmä kokoontuu raitamattojen ympärille*

### **Aamupäivien vertaisryhmien rakenne**

Aamupäivän avoimet vertaisryhmät alkavat klo 10. Jo heti ryhmäläisten saapuessa ohjaaja ottaa heidät vastaan luoden hyväksyvää ja vastaanottavaista ilmapiiriä. Ohjaaja kohtaa ryhmäläiset samalla tasolla, reflektioivalla työotteella. Toiminta pyritään pitämään lapsilähtöisenä ja –tahtisena. Vertaisryhmissä on pääsääntöisesti samana toistuva rakenne. Aluksi lorutellaan ja/tai lauletaan yhdessä. Tämän jälkeen on fiiliskierros jonka jälkeen ohjelman mukainen aihe. Myös vapaalle yhdessä ololle on jätetty runsaasti

aikaa ja ryhmän lopetus onkin liukuva. Aina ryhmä ei mene juuri tämän kaavan mukaan, vaan ohjaaja tunnustelee tilannetta vastaten perheiden tarpeisiin ja toiveisiin.

### **Lorut ja laululeikit**

Lorut ja laululeikit valitaan lapsen ikätason mukaisesti. Lorujen ja leikkien kautta tavoitteena on tukea vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja kannustaa vanhempia laulamaan ja loruttelemaan myös kotona lapsen kanssa. Tätä tarkoitusta varten vanhemmille annetaan kotiin viemisiksi lorun, laulun tai laululeikin sanat, jotka voi liimata kaikille ryhmäläisille jaettavaan ”reissuvihkoon”. Joskus vanhemmat saattavat aluksi löytää itsensä epä mukavuus alueelta, kun lähemme hoiva- ja hellittelyleikkeihin. Vauvan silittely ja ihastelu saattaa tuntua kummalliselta ja vieraalta. Tällöin suuressa merkityksessä on muiden ryhmäläisten sekä ohjaajan antama esimerkki, joka tapahtuu kuin huomaamatta. Ohjaajana on ollut hienoa huomata, kuinka lorutellut, silittelyt ja ihastelut muuttuvat myös näillä vanhemmilla luonteviksi. Niissä hetkissä ennaltaehkäisevät työn pienten tekojen merkitys näkyy harvinaisen konkreettisesti.

### **Fiiliskierros**

*”Onneksi on kerhopäivä, oli niin hankala aamu.”*

Laulun tai lorun jälkeen on fiiliskierros, jolloin jokaisella on mahdollisuus kertoa päällimmäiset tunteuksensa viikon ajalta. Fiiliskierros toimii samalla myös esittelynä ja tässä yhteydessä vanhemmat kertovat oman etunimensä sekä lapsensa etunimen ja iän. Fiiliskierros saattaa kestää noin kahdestakymmenestä minuutista noin tuntiin. Esittelyn merkitys korostuu avoimessa vertaisryhmässä, koska ryhmän toimintaan voi tulla mukaan uusia perheitä missä vaiheessa vain. Uuden vanhemman saapuessa ryhmään, ohjaaja kysyy kahden kesken vanhemmalta haluaako hän osallistua kierrokseen vai aluksi vain kuunnella. Yleensä vanhemmat haluavat osallistua heti ensi kerrasta lähtien. Aluksi fiiliskierrokset jännittävät osaa vanhemmista, mutta hyvin pian siitä tulee tärkeä osa ryhmää ja sekä työntekijät että vanhemmat ovat kokeneet sen merkityksellisinä. Sen kautta myös toiset vanhemmat tulevat tutuksi ilman, että itse tarvitsisi aktiivisesti tehdä aloitetta tutustumiseen. Yksi ohjaajan tehtävistä onkin tukea kaveri- ja ystäväsuhteiden syntymistä mm. kannustamalla vanhempia tapaamaan myös ryhmän ulkopuolella.

Fiiliskierroksen aikana syntyy usein keskustelua ja vanhemmat kysyvät muilta vinkkejä ja mielipiteitä. Toisten vanhempien vertaistuki on tärkeää. Ohjaajan tärkeä rooli onkin huolehtia ryhmädynamiikasta ja tukea ryhmän hyväksyvää, demokraattista ja avointa ilmapiiriä. Lähtökohtana on, että jokainen on oman elämänsä asiantuntija. Ohjaaja huolehtii, että vanhemmille jää tilaa keskustella heille tärkeistä asioista pitämällä samalla lapset keskustelun keskiössä ja tukemalla vanhemman mentalisaatiota. Ohjaaja tukee ryhmän tasa-arvoisuutta ja erilaisuutta kunnioittavaa ja sallivaa ilmapiiriä

Joskus fiiliskierroksen aikana tai muuten ryhmässä huoli saattaa herätä, yleensä vanhemman jaksamisesta. Tällöin ohjaaja on ottanut huolen puheeksi vanhemman kanssa kahden kesken ja tarvittaessa ohjattu vanhempi tai perhe avun piiriin. Ohjaajana on tärkeä tunnistaa mihin oma ammattitaito riittää ja milloin oikea-aikainen perheohjaus on tarpeen.

### **Ohjelman mukainen aihe**

Fiiliskierroksen jälkeen on ryhmän ohjelman mukainen aihe, mikä voi olla keskustelua vanhemmuuteen tai kasvatukseen liittyvistä asioista, asiantuntijan vierailu, toiminnallisempi ohjelma, esimerkiksi askartelu tai ohjattu tuokio kuten vauvatus (vuorovaikutustanssi) tai laulu- ja vuorovaikutusleikkejä. Näiden aiheiden avulla pyrimme herättelemään keskustelua ja ajatuksia sekä jakamaan tietoa. Esimerkiksi aihe



vanhemmuus ja hyvinvointi ja parisuhde lapsiperheessä on joka kerralla herättänyt paljon hyvää keskustelua ja ajatusten vaihtoa.

Ryhmissä käsiteltyjä teemoja olivat mm. uniasiat, lapsen kiukun kohtaaminen, vanhemmuus ja hyvinvointi, sisäinen puhe, media lapsiperheessä, lapsen hampaiden hoito, vanhemmuuden roolikartta, parisuhde lapsiperheessä, rajoja ja rakkautta, lempikirjat, loruttelu, sormiruokailu, tutustuttiin värien maailmaan värikylyä mukaillen, vuorovaikutusleikit, lapsi ja kesä –mitä ottaa huomioon, lapsiperheille tarjolla olevat palvelut, rentoutumisharjoitukset, vanhemmuuden vaikeat tunteet ja vanhemmuus ja hyvinvointi. Vauvaryhmissä mm. jaettiin synnytyskokemuksia, vauvatettiin pienokaisia, laulettiin rakkaimpia uni- ja lohdutuslauluja ja tutustuttiin kantoliinoihin ja kestovaippoihin. Tämän lisäksi ohjelmiin lisättiin syyskaudella toiveaihe kerrat, johon ryhmäläiset pystyivät kesken kauden toivomaan haluaansa aiheita. Toiveaiheiksi nousivat ryhmistä retki maaseutuoppilaitokselle eläimiin tutustumaan, taaperon kantaminen kantoliinassa/repussa, vaunulenkki, jouluaskartelua, vuorovaikutusleikkejä sekä satujumppa.



### *Pieniä taiteilijoita tutustumassa värien maailmaan*

Yleensä ohjaaja valmistelee ja esittelee tai vetää päivän aiheen, tämän lisäksi vertaisryhmissä kävi myös asiantuntijavierailijoita. Päivähoidon johtaja Sinikka Hyvärinen vieraili kertomassa päivähoidosta ja lapsiperheiden kotipalvelun perhetyöntekijä Leila Silaste kertoi vauvaryhmissä kotipalvelusta. Neuvolapsykologi Liisa Katainen opasti vuorovaikutuksesta ja vauvan kehityksestä. Suuhygienisti Kati Mykkänen kävi puhumassa hampaiden hoidosta. Tanssinopettaja Päivi Herd ohjasi vauvojen vuorovaikutustanssia ja isommille lapsille ja heidän vanhemmilleen musiikkiliikuntaa ja vauvauintiohjaaja Katja Huttunen ohjasi vauva- ja taaperouinnit uimahallilla Mediakasvatuksesta keskusteltiin myös kaikissa ryhmissä. Syksyllä ryhmissä järjestettiin valokuvaus, johon osallistui taas runsaasti perheitä.





## Kerhomummot

Vapaaehtoiset ”kerhomummien” roolina on keskeisesti ollut lasten hoidossa auttaminen. Kerhomummo on esimerkiksi toiminut perheryhmässä varasylinä vauvalle, vanhemman askarrella isomman lapsen kanssa, tai lukeneet ja leikkineet isomman kanssa äidin ruokkiessa pienempää. Vanhemmat ovat ottaneet kerhomummot hyvin vastaan ja apua lastenhoidossa kaivataan. Vuonna 2015 toiminnassa oli mukana yksi vapaaehtoinen kerhomummo.

## Vapaaehtoiset vertaisryhmäohjaajat

Toukokuussa järjestimme vapaaehtoinen vertaisryhmäohjaajana koulutuksen, jossa oli kolme osallistujaa. Kouluttajina toimivat MLL:n Järvi-Suomen piirin perhekeskustoiminnan koordinaattori Eila-Mari Väätäinen ja Perheentalo –yhteistyön toiminnanohjaaja Sirkku Nevalainen.

Kokemukset koulutuksesta olivat hyviä niin osallistujien kuin kouluttajienkin puolesta. Kaikki kolme koulutukseen osallistunutta kiinnittyivät Perheentalo -yhteistyön toimintaan. Yksi koulutuksen käyneistä vapaaehtoisista, Pia Törmänen, toimi toiminnanohjaajan vapaaehtoisena työparina vauvaryhmä Hippiäisissä syyskaudella 2015. Kokemukset vapaaehtoisen ryhmässä mukana olosta olivat hyvin positiivisia niin perheiden, vapaaehtoisen kuin työntekijöidenkin mielestä



*4 -vuotias tyttö maalasi perheensä Iltapölyissä*

## Iltapölyt

Vuonna 2015 kevätkaudella toteutettiin Savonia AMK kanssa yhteistyössä sosionomi opiskelijoiden projektiopintoinaan ohjaama iltaryhmä Iltapölyt, joka kokoontuu parillisten viikkojen keskiviikkoisin. Syyskaudella Iltapölyjen vetäjiksi tulivat kaksi vapaaehtoista, Tiia Mönkkönen ja Teija Rantala. Innokkaat vapaaehtoiset ohjaajat ovat nostattaneet Iltapölyt suosituksi iltaryhmäksi, jossa on parhaillaan ollut illan aikana 41 kävijää. Iltapölyt on ollut perheiden kohtaamispaikka, jossa vapaa yhdessäolo on ollut etusijalla. Tiia ja Teija jatkavat ryhmän vetäjinä myös vuonna 2016.

## Pusukalat

Imetyksen vertaisryhmä Pusukalat on kokoontunut 1-2 krt kuukaudessa. Ryhmissä on jaettu kokemuksia ja kyselyt neuvoja imetykseen liittyen, mutta jaettu myös muita kokemuksia ja ajatuksia. Ryhmä on ollut melko pieni, mikä onkin tarkoituksen mukaista.

## Taimenet

Vieremän perheryhmä Taimenet toteutetaan yhteistyössä Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kanssa. Ryhmä kokoontuu kerran viikossa ja Perheentalo –yhteistyön työntekijä on ohjannut ryhmää kerran kuukaudessa. Muuten ohjaajana on toiminut Sote:n perhetyöntekijä.

## Aamukahvit ja asiaa

Syyskaudella aloitimme Perhekeskus Onni ja Ilonassa Aamukahvit ja asiaa –tuokiota Perheentalo Joensuu mallia mukailen, kuukauden ensimmäisenä maanantaina klo 10. Kokemukset ovat olleet hyviä. Paikalle on tullut ihmisiä, joilla on mielenkiintoa ja tarvetta saada jostain aiheesta tietoa. Aamupäivät ovat olleen keskustelupainotteisia ja samalla tarjoutuu mahdollisuus kohdata asiantuntija. Monelta osallistuneelta perheeltä on tullut vahvasti positiivista palautetta myös aamupäivien tuomasta konkreettisesta avusta heidän arjessaan.

Ensimmäisellä kerralla asiantuntijavierana oli neuvolapsykologi Liisa Katainen kertomassa vaikeista asioista puhumisesta lapselle. Marraskuun asiantuntija tuli perheneuvolasta, sosiaalityöntekijä/perheterapeutti Paula Manunen aiheena uhmaikä. Joulukuun asiantuntijat tulivat päivähoiton puolelta erityislastentarhanopettaja Maija Kahelin ja päivähoiton johtaja Sinikka Hyvärinen.



Savon Sanomat uutisoi Aamukahvit ja Asiaa –tuokiosta 18.10.2015

## Vertaisryhmät lukuina 2015

	Käyntikerrat	Aikuisia	Lapsia	Kok.kerrat	Eri kävijöitä
Hummerit	1135	449	686	42	177
Pikkulokit	495	249	246	43	51
Vesitähdet	667	331	336	41	103
Hippiäiset	329	163	166	16	52
Kultarauskut	506	246	260	24	90
Taimenet	266	99	167	21	33
Pusukalat	26	11	15	7	15
Iltapöllöt	208	96	112	16	35
Käsityökahvit	62	19	16	12	25
Palloilukerho	198	92	106	14	55
Satakielet	47	19	28	4	15
Vauvanruokakurssit	27	16	11	3	20
Lautapelipäivä	14	4	10	1	14
Itsen.kok.ryhmät	43	19	24	2	20
Retkipäivä	31	13	18	1	31
Aamukahvit ja Asiaa	35	20	15	3	32
Leikkien ja Liikkuen ilta	61	24	37	1	61
Tarinamajan tekijät, 3-6vuotiaat	40	18	22	5	10
Suukkosormet, vauvaryhmä	51	29	22	5	12
Kirkkomuskari	45	20	25	8	25
Perhevalmennusryhmät	111	111	0	13	110
Vahvuutta Vanhemmuuteen	84	60	24	6	15
Diabetes-perhekerho	26	13	13	2	14
Allergia- ja astmayhdistys	8	6	2	1	8
Yhteensä	4515	2127	2361	291	1023

## Perheiden kokemuksia vertaisryhmätoiminnasta

Monet vanhemmat käyvät säännöllisesti viikosta toiseen ja ovella lähtiessä tuon tuostakin vanhemmat sanovat hymyillen: ”nähdään ensi viikolla”, jonka koen hyväksi suoraksi palautteeksi. Perheiden sekä sanallisesti antamassa palautteessa että vauvaryhmälle tehdyssä nimettömässä kyselyssä on toistunut, kuinka tärkeää on päästä välillä kotoa pois näkemään muita ihmisiä ja kuinka kerhopäivä rytmittää viikkoa. Usea on kuvaillut ”kerhopäivää” viikon kohokohdaksi. Omien, vaikeidenkin, tunteiden jakaminen muiden kanssa sekä vertaistuki muilta samassa tilanteessa olevilta on koettu tärkeäksi. Toisten vanhempien kokemukset, vinkit ja neuvot on koettu keskeiseksi. Tärkeänä motivaationa ryhmään tulemiselle ovat useat äidit maininneet halun tutustua muihin vanhempiin, joilla on samanikäisiä lapsia. Varsinkin lasten kasvettua isommiksi tärkeäksi on koettu, että lapsi saa tekemistä, tottuu ryhmässä oloon ja toisten lasten kanssa toimimiseen. Työntekijöitä on kuvattu mm. ihaniksi, huipuksi, helposti lähestyttäväksi sekä aidoiksi.

Uusia tiloja on kehuttu paljon. Hyväksi on koettu keskeinen sijainti, tilojen avaruus sekä lapsiystävällisyys. Leikki-ikäisille lapsille tärkeää ja parasta on ollut mm. laulu- ja piirileikit, kaverit, piirtäminen ja askartelu. Ohjaajan ja vanhempien havaintojen perusteella lapset nauttivat paljon myös vapaasta leikistä, jolle on järjestetty tilaa niin fyysisesti kuin ajallisestikin.



*Leikki-ikäisille kaverit nousevat tärkeäksi asiaksi ryhmässä*



Perheet ovat toivoneet vauvaryhmiin lisää toiminnallisia leikkejä/vauvajumppaa. Tähän toiveeseen tullemme vastaamaan järjestämällä useammin hiukan pidempiä toiminnallisempia tuokioita. Perheet ovat myös toivoneet keskiviikon keittopäivää takaisin, jonka myös pyrimme elvyttämään uudelleenlaisin järjestyin.

### 5.3 MLL:n Iisalmen yhdistyksen Perhekeskus Onni ja Ilona

Perhekahvila on yksi MLL:n Iisalmen yhdistyksen Perhekeskus Onni ja Ilonan toimintamuodoista. Perhekahvila on ollut avoinna maanantaisin ja perjantaisin klo 9.00 – 13.30 ja tiistaista torstaihin klo 9.00 – 15.00. Yhdistyksen perhekeskus Onni ja Ilona toimi vuonna 2015 Iisalmen Teollisuuskylä Oy:ltä vuokratuissa tiloissa Naistentalolla, Pohjolankatu 9. Heinäkuussa 2015 Naistentalolla sattuneen tulipalon vuoksi perhekeskus Onni ja Ilona siirtyi väliaikaistiloihin Pohjolankatu 6:teen. Uusien tilojen vuokranantajana toimii Iisalmen SP Optia.

Perhekeskus Onni ja Ilonassa toimi vuoden 2015 aikana alle kouluikäisten lasten ja heidän vanhempinsa viikoittaiset vertaisryhmät sekä hyvin pienimuotoisesti perhekahvila. Toiminnan tavoitteena on ollut lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukeminen; tukemalla vanhempien jaksamista, vahvistamalla vanhemmuutta ja isovanhemmuutta, luomalla sosiaalisia verkostoja ja estämällä syrjäytymistä. Perhekeskuksessa on ollut yksi työllistämistuella palkattu henkilö ja kaksi henkilöä tuetussa työkokeilussa. Perheen talo –yhteistyön työntekijä on toiminut työntekijöiden lähiohjaajana. Lisäksi vapaaehtoisena perhekahvilavastaavana on toiminut Riitta Kauhanen.

Vuonna 2015 perhekeskus Onni ja Ilona oli avoinna yhteensä 215 päivänä ja kävijämäärä oli yhteensä noin **6470** kävijää. Toiminnasta ilmoitettiin viikoittain Iisalmen Sanomien muistio-palstalla sekä jatkuvana ilmoituksena MLL:n Iisalmen yhdistyksen nettisivuilla sekä Perheentalo-yhteistyön nettisivuilla sekä tarvittaessa Perheentalon Facebook –sivuilla.

### 5.4 Perhetupa

Perhetupa on Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n toimipaikka. AVITUS -avopalvelutoiminnan kehittämishanke aloitti toukokuussa 2007 (RAY, Ak -kohdennettu toiminta-avustus), johon on palkattu yksi työntekijä. Projektipäällikkö on kuulunut AVITUS-toiminnan ohjausryhmään, joka on kokoontunut vuoden aikana kuusi kertaa. Ohjausryhmän tavoitteena on koordinoita ja kehittää Perhetuvan avopalvelutoimintaa. Lisäksi eri työmuodoille on koottu omat työryhmät, jotka kokoontuivat noin kerran kuukaudessa. Projektipäällikkö tai koordinaattori on ollut mukana näissä työryhmissä. Perhetupa on Louhenkatu 19:sta sijaitsevassa kerrostalon alakerrassa. AVITUS –avopalvelutoiminnasta on oma laajempi toimintakertomus.

#### 5.4.1 Yökylätoiminta

***” Todella hyvä kokemus, lapset olivat viihtyneet ja tunteneet olonsa turvalliseksi, se oli tärkeintä”***

Yökylätoimintaa järjestettiin resurssien mukaan kuukausittain lapsiperheille, joilla ei ole mahdollista viedä lapsia esim. isovanhemmille. Yhtenä tavoitteena on perheiden jaksamisen tukeminen. Toiminta on kaikille yläsavolaisille perheille avointa, osa yökyliin tulleista lapsista ohjautui Ylä-Savon Soten sosiaalityöntekijöiden ja perhetyön kautta. Esitteitä Yökylätoiminnasta jaettiin seurakunnan tiloihin, sosiaalityötoimeen, perhetyöhön, päiväkoteihin, neuvoloihin ja Perhekeskus Onni ja Ilonaan.



Yökylä alkoi vuonna 2015 perjantaina klo 17.00 ja päättyi lauantaina klo 14.00. Sisällöltään Yökylä pidettiin edelleen kodinomaisena ja tärkeää on, että Yökylässä on paljon kuuntelevia korvia, auttavia käsiä ja paljon aikuisen aikaa ja syliä tarjolla lapsille.

Avopalveluohjaajan lisäksi Yökylätoiminnan toteutukseen osallistui Perheentalon työntekijöitä, yhdistyksen vapaaehtoistoimijoita sekä sosionomi (AMK) opiskelijoita. Nopeasti täyttyvät paikat kertovat Yökylän kovasta kysynnästä ja tarpeesta. Vanhempien antamasta palautteesta ilmenee, että he kokevat yökylätoiminnan tärkeänä ja merkityksellisenä jaksamisensa ja arjen pyörittämisen kannalta. Monelle perheelle yökylä on ainoa yökyläilypaikka. Vuoden aikana järjestettiin 12 yökylää, joissa oli yhteensä 57 käyntikertaa ja eri lapsia oli 27.

#### 5.4.2 Maahanmuuttajatoiminta

Yhdistyksellä on pitkät perinteet maahanmuuttajille järjestetyssä toiminnassa. Yhdistyksestä ja Perheentalo-yhteistyöstä on edustus myös Iisalmen kaupungin hallinnoimassa pakolaistyöryhmässä. Yhteisenä tavoitteena on, että maahanmuuttajia saataisiin toimintoihin mukaan. Esimerkkinä tästä marraskuun Yökyläkerta, jossa mukana oli kaksi pakolaistaustaista lasta sekä Avitus-avopalvelutoiminnat yhteistyössä Perheentalo -yhteistyön ja Iisalmen kaupungin liikunnalla hyvinvointia -hankkeen kanssa järjesti **Liikkuksen leikkien illan 19.10.2015**. Iltaan osallistui 63 henkilöä seitsemästä eri maasta.

#### Moninaiset

*Moninaiset -äiti-lapsi -ryhmä* on vertaistukeen perustuva ryhmä, joka tukee maahanmuuttaja-naisten sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Moninaiset-ryhmä koostuu Venäjältä muuttaneista naisista. Moninaiset ovat kokoontuneet Perhetuvalla joka toinen sunnuntai. Tapaamisiin on osallistunut keskimäärin 5-6 naista ja heidän lapsiaan. Ohjelma on muodostunut ryhmään osallistuneiden ryhmäläisten toiveiden mukaan. Ryhmäkokoontumisissa on laitettu yhdessä ruokaa, perehdytty ja tuettu osallistumista suomalaisen yhteiskunnan palveluihin, kulttuuriin ja vapaaehtoistoimintaan. Moninaisten kokoontumiskertoja oli 13, joissa oli 184 käyntikertaa. Eri kävijöitä oli 20.

#### 5.4.3 Mummola-toiminta

*”Kyllä on älyttömän hienoo, että tämmöistä toimintaa on olemassa”.*

Mummolaan voi perhe tuoda lapsensa leikkimään siksi aikaa, kun itse käy vaikka kaupassa tai lääkärissä tai voi viettää hetken omassa rauhassaan. Tavoitteena on vanhempien jaksamisen lisääminen ja arjen sujumisen helpottaminen. Toiminta on maksutonta. Mummola on avoinna keskiviikkoisin klo 9.00 – 12.00. Mummola oli auki 37 kertaa ja mummojen käyntikertoja oli 128 ja lasten 164. Eri lapsia oli 36 ja mummoja 10.

#### 5.4.4 Doulatoiminta vauvaa odottavien perheiden tukena

Ylä-Savon ensi- ja turvakotiyhdistyksen doulatoiminta on Ensi- ja turvakotien liiton koordinoima toimintamuoto ja sitä kehitetään Perheentalo –yhteistyön kanssa. Doulatoiminnassa tuetaan äitiä ja perhettä vauvan odotuksessa ja synnytyksessä vapaaehtoisen koulutetun tukihenkilön avulla. Doulaa voidaan tarvita kun äiti odottaa lasta yksin, pelkää synnytystä tai puolison ei ole mahdollista tulla synnytykseen mukaan. Doula voi myös olla tukena vaikka isä olisi mukana synnytyksessä, tällöin doula tukee sekä



äitiä että isää. Ylä-Savon ensi- ja turvakotiyhdistyksen doulatoiminnasta peritään 40 euroa kulukorvausta/tukisuhde.

### **Doulatoiminnan prosessi**

Doulapyyntö voi tulla äitiysneuvolan tai muun yhteistyöverkoston kautta tai raskaana oleva voi olla suoraan yhteydessä Perheentalo –yhteistyön koordinaattoriin. Sopiva doula valitaan odottajan toiveita kuunnellen. Lisäksi nimetään aina myös varadoula, joka turvaa esim. sairastapauksissa tukisuhteen jatkuvuuden. Doula sopii suoraan tapaamisista odottavan kanssa. Työntekijä voi olla tarvittaessa mukana ensimmäisellä tapaamisella. Ennen synnytystä tapaamisia on yleensä kaksi tai kolme kertaa, mutta yhteistyö doulan kanssa voi alkaa missä vaiheessa raskautta vain. Tapaamiset voivat toteutua tuettavan kotona tai esimerkiksi yhdistyksen tiloissa, ja niissä on mukana myös varadoula. Doula on yleensä mukana synnytyksessä, mutta joskus ennen synnytystä annettu tuki on ollut riittävää. Jos synnytyksessä on kaksi tukihenkilöä, KYS:n käytännön mukaisesti synnytyksosaston ylilääkärille toimitetaan sekä raskaana olevalta että yhdistyksen puolesta anomus doulasta toisena tukihenkilönä. Vauvan syntymän jälkeen doula tapaa vielä perhettä, jolloin voidaan käydä läpi kokemuksia tukisuhteesta ja synnytyksestä, sekä tietysti myös siitä, miten vauvan kanssa on arki lähtenyt sujumaan. Tämän jälkeen doulatukisuhde päättyy.

### **Doulaillat**

Doulailtoja pidettiin vuoden aikana kahdeksan kertaa. Doulailtojen vetäjinä toimivat keväällä Perheentalo –yhteistyön koordinaattori ja vapaaehtoisena terveydenhoitaja Tiina Kainulainen.

Doulailtojen ensisijaisena tarkoituksena on tukea doulia heidän vapaaehtoistehtävässään. Doulasuhteiden lisääntymisen myötä doulailtojen merkitys korostui työnohjauksellisena foorumina. Doulasuhteen purku on tärkeää tukisuhteessa olleelle doulalle, mutta toisten kokemuksista myös muut doulat voivat oppia asioita, joita voivat sitten hyödyntää omissa tukisuhteissaan. Doulailloissa ideoitiin edelleen myös toiminnan markkinoinnin kehittämistä. Doulat suunnittelivat doulatoiminnasta kertovan kortin. Samalla mallilla doulille teetettiin myös doulapaidat, joita doulat käyttävät ollessaan mukana synnytyssalissa.



*Keep Calm and Call Your Doula!*

## Masuillat

Keväällä 2015 doulat alkoivat järjestää säännöllisesti masuilloita vauvaa odottaville. Masuilloja pidettiin aina kuukauden ensimmäisenä maanantaina Perhekeskus Onni ja Ilonassa, yhteensä kuusi kertaa. Masuillojen tarkoituksena on auttaa odottavia äitejä synnytykseen valmistautumisessa ja samalla myös tiedottaa raskaana olevia doulatoiminnasta. Masuilloissa doulat pitävät alustuksia eri aiheista, kuten kivunlievityksestä synnytysasennoista ja imettämisestä. Lisäksi illoissa on aina myös toiminnallinen osuus; harjoitellaan rentoutumista eri tavoin, tehdään hengitysharjoituksia, ja muita erilaisia kivunlievityksen harjoitteita, joista voi olla apua synnytyskivun hallinnassa. Odottavat äidit voivat myös jakaa ajatuksia odotukseen ja synnytykseen liittyen ja näin ryhmä toimii myös vertaistukea antavana. Iltojen ohjelmaan on kuulunut myös pientä iltapalaa. Masuillojen suunnittelusta ja toteutuksesta on vastannut ryhmä doulia ja iltoja on ollut vetämässä 2 – 3 doulaa kerrallaan.



## Doulatoiminnasta tiedottaminen

Doulat ovat käyneet kertomassa doulatoiminnasta ja masuilloista Iisalmen äitiysneuvolan perhevalmennuksen ryhmäneuvolakerroilla perhekeskus Onni ja Ilonassa. Doulat osallistuivat myös Perheentalo – yhteistyön ja Iisalmen seurakunnan yhteistyössä järjestämille Vauvakutsuille syksyllä ja keväällä. Doulia oli esittelemässä toimintaa myös Iisalmen kevätmessuilla 17.5.

## Lisäkoulutusta doulille

Neljä doulaa osallistui syksyllä 2014 alkaneen Ensi- ja turvakotien liiton ja Folkhälsanin Imetys ilman stressiä -yhteistyöhankkeen puitteissa järjestetyille Doula – varhaisen imetyksen tukijana –kurssille. Kurssi pidettiin Iisalmissa 24.1., 28.2. ja 21.3.2015 Kurssille osallistui yhteensä 8 vapaaehtoista.

Ensi- ja turvakotien liiton järjestämään Doulasymposiumiin 10. – 11.10. osallistui doulista Kristiina Halonen ja Ilona Saariniemi. Tilaisuus oli ensimmäinen vapaaehtoisdoulille järjestetty koulutus.

Ylä-Savon ensi- ja turvakotiyhdistys päätti lähettää tänä vuonna Ensi- ja turvakotien liiton Vapaaehtoisten kiittämistilaisuuteen Sopukkaan doulat Riitta Kauhasen ja Ilona Saariniemen.

Koordinaattori osallistui yhdessä doulan Kristiina Halosen kanssa Ensi- ja turvakotien liiton Baby blues- ja doulatoiminnan työkokoukseen 27. – 28.4. Sopukassa.

## 5.5 PERHELEIRI

Perheleiri on tavoitteellista perheiden jaksamista ja voimavaroja lisäävää ja vahvistavaa toimintaa. Perheleiri toimii hyvänä intensiivijaksona perheille, jotka kokevat tarvitsevansa enemmän tukea ja voimavaroja arkeen. Toiminta täydentää näin Perheentalo –yhteistyössä tehtävää työtä. Perheleiriä kehitetään samalla sosiaalialan opiskelijoiden oppimisympäristönä yhteistyössä Savonia -ammattikorkeakoulun kanssa. Perheleiritoiminnan teoreettinen tausta nivoutuu sosiaalipedagogiikkaan, joka suuntautuu ihmisen arkeen ja omien voimavarojen löytämiseen. Lähtökohtana on asiakkaan konkreettinen auttaminen.

Viikon mittainen perheleiri järjestettiin kolmatta kertaa yhteistyössä Nuoriso- ja matkailukeskus Metsäkartanon Voimaa Vanhemmuuteen –hankkeen kanssa 5.– 9.10. 2015 Rautavaaralla. Leirille osallistui viisi perhettä (18 leiriläistä; seitsemän aikuista, lapsia 11, ikähaarukka 4 kk-9 v.), seitsemän sosionomiopiskelijaa, koordinaattori sekä leiriohjaajaksi palkattu työntekijä. Hanke mahdollisti täysihoidon sekä Metsäkartanon ohjaajien työpanoksen, jota hyödynnettiin erityisesti leiriläisille järjestettävien aktiviteettien ohjaamisessa. Perheleirin toimintamalliin kuuluu puolen vuoden päästä pidettävä viikonloppuleiri samoille perheille.

Perheleirille haku oli avoin ja osallistumisen kriteeriksi riitti perheen oma halu ja tarve tarkastella omaa vanhemmuutta sekä voimavaroja. Ilmoittautumisen yhteydessä koordinaattori haastatteli perheet. Haastattelun tarkoituksena oli hakijaperheen elämäntilanteen kartoittaminen ja sen varmistaminen, että leiri vastaa perheen tarpeita ja odotuksia. Perheleirille osallistuvien perheiden, opiskelijoiden ja ohjaajien tapaaminen pidettiin kaksi viikkoa ennen leiriä. Tapaamisessa esiteltiin Metsäkartanon aktiviteetteja ja vanhemmat saivat konkreettisesti osallistua leiriohjelman suunnitteluun. Tällä tavoin pystyttiin ottamaan huomioon paremmin perheiden erilaiset toiveet ja tarpeet. Tapaamisessa perheet pääsivät lisäksi tutustumaan jo vähän toisiinsa, sekä omaan opiskelijaan. Perheiden kohtaaminen ennen leiriä auttoi myös ohjaajia muodostamaan käsityksen siitä, minkälaisen ryhmän leiriläiset tulevat muodostamaan.

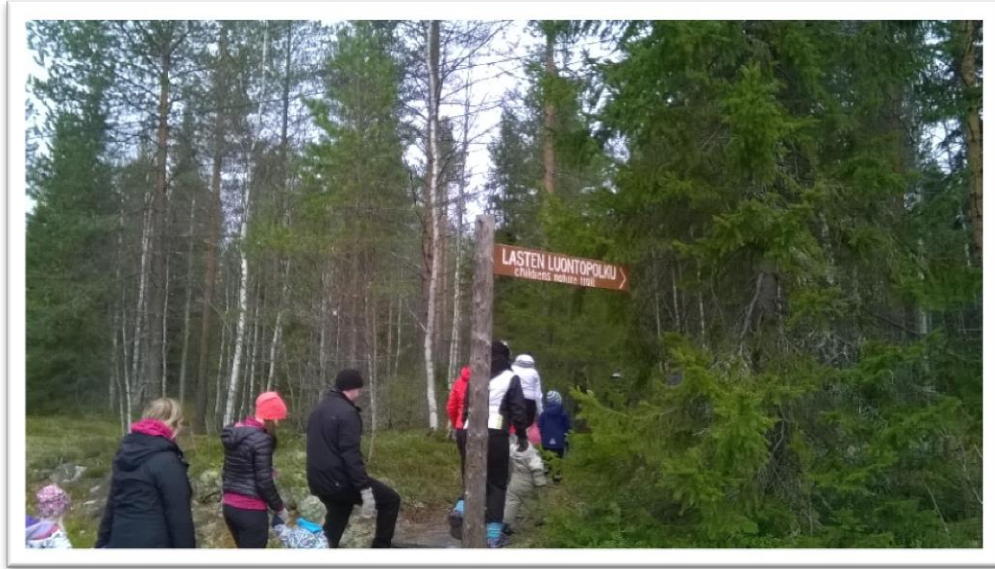
***”Kaikki yhteiset hetket, pelit ja leikit olivat hyödyllisiä ja mukavia. Lapset nauttivat.”***

Perheleirin ohjelmassa oli päivittäin Metsäkartanon ohjattuja aktiviteetteja, esim. leiripaitojen painantaa ja retki lasten luontopolulla. Omia rajojaan pääsi kokeilemaan esim. seinäkiipeilyn merkeissä ja oli hienoa huomata kuinka perheenjäsenet kannustivat toisiaan. Ohjelmaa sovellettiin aina tarvittaessa niin, että myös leirin pienimmille lapsille oli mielekästä tekemistä.

Iltapäiviin oli varattu aikaa myös perheiden omaehtoiseen toimintaan.

Viimeisen illan Yhteistä leirijuhlaa valmisteltiin leirin alusta alkaen. Lapset puolestaan valmistelivat omaa osuuttaan sosionomiopiskelijoiden ohjauksessa. Leirijuhlissa yhteiset laululeikit ja yhdessä val-

mistellut tarjoilut ja juhlatila loivat juhlan tunnelmaa. Lasten ja vanhempien esitykset olivat kuitenkin juhlan kohokohta, joita odotettiin jännityksellä. Lasten esityksissä välittyi innostus ja ilo ja vanhemmat olivat silmännähdn ylpeitä lastensa esityksestä. Oli hienoa nähdä, miten kaikki vanhemmat heittäytyivät täysillä omaan ohjelmaansa. Yhteisen leirijuhlan tekeminen vahvisti myös omalta osaltaan perheiden osallisuutta.



*”Vanhempainkeskustelut olivat hyviä ja antoisia. Aika loppui vaan kesken..”*

Vanhempaintuokioita pidettiin aamupäivisin, samaan aikaan koululaisten leirikoulun kanssa. Sosionomiopiskelijat olivat varanneet pienemmille lapsille tekemistä aamupäiviin, ja näin kokoontuminen mahdollistui vanhempien kesken. Vanhempaintuokiot pyrittiin pitämään mahdollisimman vapaamuotoisina ja keskusteleivina. Vanhemmuuden teemaan virittäydettiin ohjaajien esittämien kysymysten avulla erilaisia työskentelykortteja käyttäen. Tämän jälkeen jokainen sai vuorollaan jakaa ryhmälle sen verran ko. aiheesta kuin halusi. Puheenvuorot osoittautuivat tarpeellisiksi, koska vanhemmat jakoivat avoimesti omia henkilökohtaisia kokemuksiaan. Näin vanhempaintuokioiden sisältö rakentui juuri näille vanhemmille tärkeistä ja ajankohtaisista asioista. Vanhempaintuokioissa käydyissä keskusteluissa perheiltä nousi esille erityisesti vanhemmuuden tunteisiin, arjen pyörittämiseen, jaksamiseen ja parisuhteeseen liittyviä teemoja. Vertaisuuden kokemus nousi vahvasti esille ja vanhemmat totesivat että melkein kaikilla on myös samankaltaisia haasteita perhe-elämässä.

### **Jatkoleiri**

Syksyn 2014 perheleiriporukka kokoontui 27. – 29.3.2015 jatkoleirille. Leirille pääsi osallistumaan kolme perhettä syksyn viidestä perheleirille osallistuneista perheistä. Jatkoleirille osallistui Perheentalo –yhteistyön koordinaattori ja vapaaehtoinen leiriohjaaja. Opiskelijoita ei osallistunut jatkoleirille. Metsäkartanolta ohjaajana oli Sari Sorsakari. Palautteen mukaan perheet kokivat tarpeelliseksi ja erityisen virkistäväksi tavata uudelleen saman porukan kanssa ja nähdä, onko perheiden elämäntilanteisiin tullut muutosta.



## 5.6 Varhainen Perheohjaus

Perheohjaus on palveluohjausta. Perheohjauksessa pyritään toimimaan mahdollisimman lähellä perheitä. Ajatuksena on mahdollisimman helppoa ottaa yhteyttä työntekijään ja yhdessä miettiä ja keskustella perheen tilanteesta. Työntekijöillä on omat toimistot Perhekeskus Onni ja Ilonan yhteydessä, joten kohtaamiset ja kahdenkeskiset tuokiot syntyvät kuin itsestään. Keskusteluhetket vaativat työntekijältä ammattimaista tietoisuutta ja ymmärrystä perheen nykyhetkestä. Samalla työntekijöiden roolit lapsiperheiden varhaisen puuttumisen ja kynnyksättömän työn asiantuntijoina ovat vahvistuneet.

## 5.7 MLL:n Iisalmen yhdistys 90 vuotta Yhdessä Lapsen Parhaaksi –juhlaseminaari, lasten Sirkusjuhlat ja Lapsen Oikeuksien päivän konsertti

MLL:n Iisalmen yhdistyksen 90-vuotta juhlaseminaari Yhdessä Lapsen Parhaaksi pidettiin Perhekeskus Onni ja Ilonassa 1.10.2015. Juhlapuhujana oli MLL:n asiantuntijajuristi Esa Iivonen. Hän puhui aiheesta Lapsivaikutusten arviointi kuntien ja järjestöjen päätöksenteossa. Osallistujia oli 62. MLL:n Iisalmen yhdistys ry:n hallitus kutsui kunniapuhlenjohtajaksi Anne Volan. Lisäksi pidettiin Lasten Sirkus – tapahtuma Kirkonsalmen koululla lauantaina 3.10.2015. Tapahtumaan osallistui 500 lasta ja aikuista. Ohjelmassa oli Rautavaaran Nuorisosirkuksen esityksiä ja Taikuri Puijon Paroni. Emma&Elias – avustusohjelma osallistui tapahtuman kuluihin.



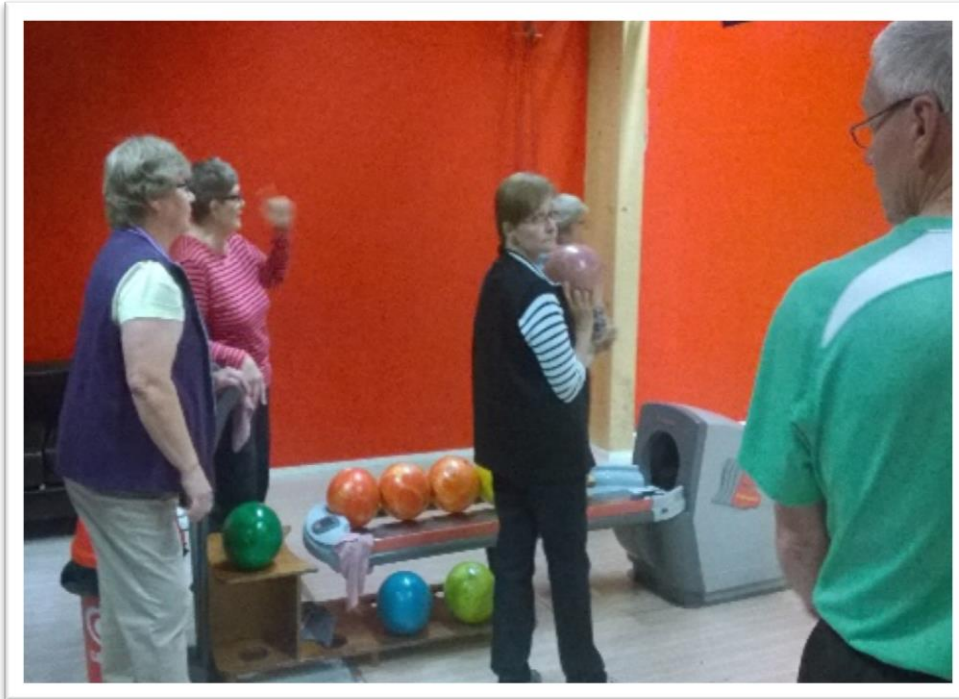
Lapsen Oikeuksien päivänä järjestettiin kolmatta kertaa 19.11.2015 Soiva Sirkus Lastenkonsertti Iisalmen Kulttuurikeskuksessa yhteistyössä Ylä-Savon Musiikkiopiston kanssa. Mukana tapahtumassa olivat myös Unicef Ylä-Savo sekä SPR Iisalmen osasto. Soiva Sirkus -teemalla haluttiin muistuttaa osallistujia siitä, että musiikki yhdistää kaikkialla maailmassa ja Lapsen Oikeudet iloon ja leikkiin kuuluvat kaikille lapsille. Myös yleisö sai osallistua ohjelmaan yhteisissä laululeikeissä. Konsertti järjestettiin sen suuren suosion takia kahdessa osassa ja niihin osallistui yhteensä noin 850 henkilöä. Soivan Sirkuksen Sirkustirehtöörinä toimi musiikkiopiston rehtori Tapani Lakaniemi. Lastenkonsertti on lunastanut paikansa Lapsen oikeuksien viikon tapahtumana.





## 6 VAPAAEHTOIS- JA KANSALAISTOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Perheentalo –yhteistyön vapaaehtois- ja kansalaistoiminnan kehittäminen ja koordinointi on tärkein järjestöjen toimintaedellytysten turvaamisen elementti. Vuosien aikana on muotoutunut hyväksi koettu rakenne ja rytmi virkistys- ja koulutustapahtumista, jotka on tarkoitettu kaikille Perheentalo –yhteistyön vapaaehtoisille, hallitusten jäsenille ja työntekijöille.



### Vuoden aikana järjestettiin seuraavia tapahtumia tai osallistuttiin tapahtumiin:

- |   |                 |
|---|-----------------|
| ▪ 5.2. Runebergin runoilta                                    | 19 osallistujaa |
| ▪ 18.2. Huolen puheeksi ottamisen –koulutus                   | 12 osallistujaa |
| ▪ 24.2. Uusien vapaaehtoisten perehdytyskoulutus              | 8 osallistujaa  |
| ▪ 31.3. Venyttely- ja rentoutustunti + kuntosali/uimahalli    | 15 osallistujaa |
| ▪ 23.4. Uusien vapaaehtoisten perehdytyskoulutus              | 2 osallistujaa  |
| ▪ 28.4. Lapsen hätäensiapukoulutusilta                        | 12 osallistujaa |
| ▪ 17.5 Kevätmessut Iisalmen Liikuntahallissa                  | 12 osallistujaa |
| ▪ 21.5. Kevätkekkerit Villa Annassa                           | 25 osallistujaa |
| ▪ 26.8. Vauhtia vapaaehtoistoimintaan -virkistysilta          | 25 osallistujaa |
| ▪ 03.9. Osaa ja Uskalla –ruutia pikkulasten vanhemmille       | 6 osallistujaa  |
| ▪ 24.9. Vapaaehtoisten keilailuilta Pelixirillä               | 11 osallistujaa |
| ▪ 20.10. Mediakasvatusilta vanhemmille                        | 12 osallistujaa |
| ▪ 29.10. Uusien vapaaehtoisten perehdytysilta                 | 12 osallistujaa |
| ▪ 29.11. Joulumessut Antinkatu 10                             | 12 osallistujaa |
| ▪ 3.12. Vapaaehtoisten ja työntekijöiden yhteiset pikkujoulut | 43 osallistujaa |



### **Markkinointi**

Vapaaehtoiset ovat itse parhaita markkinoimaan toimintaa. Vapaaehtoiset vievät viestiä toiminnasta omissa verkostoissaan ja uusia vapaaehtoisia tulee mukaan usein toisen vapaaehtoisen kannustamana. Kynnystä vapaaehtoistoimintaan lähtemiseen pyritään pitämään matalana ja esimerkiksi vapaaehtoisten tapahtumiin voi tulla mukaan tutustumaan. Sosiaalista mediaa on hyödynnetty vapaaehtoistoiminnan esittelyssä. Syksyllä järjestettiin vapaaehtoistoiminnan kampanjaviikko (vko 39), jolloin Facebookissa esiteltiin päivittäin Perheentalo –yhteistyön vapaaehtoistehtäviä. Kampanja huipentui su 27.9. Iisalmen Sanomien Perheentalo –yhteistyön Yhdessä lapsen parhaaksi –teemaliitteeseen. Vapaaehtoistoiminnan markkinoinnissa on pyritty monikanavaisuuteen ja edelleen esim. vapaaehtoisoulutuksia on mainostettu myös ilmoitustauluilla.

### **Vapaaehtoistoiminnan prosessi**

Kaikki Perheentalo –yhteistyön vapaaehtoistoimintaan tulevat henkilöt käyvät vapaaehtoistoiminnan perehdytyskoulutuksen (4x45min). Perehdytyskoulutuksen sisältö koostuu Perheentalo –yhteistyön esittelystä, vapaaehtoistoiminnan yleisistä asioista (periaatteet, oikeudet ja velvollisuudet), sekä eri vapaaehtoistehtävien esittelystä. Perehdytysillan jälkeen vapaaehtoiset haastatellaan henkilökohtaisesti ja vapaaehtoistehtävästä riippuen heidät ohjataan joko perehtymään toimintaan tai sitten syventävää koulutukseen (tukihenkilötoiminta, mummola, yökylä, vertaisryhmät, doulatoiminta).

## **MOKKA RONKKA – VAPAAEHTOISTEN JA JÄRJESTÖJEN KOHTAAMISPAIKKA**

Syksyllä 2014 aloitettu vapaaehtoisten kohtaamispaikka Mokka Ronkka jatkoi toimintaansa maanantaisin klo 14 - 16 MLL:n Iisalmen yhdistys ry:n Perhekeskus Onni ja Ilonassa. Mokka Ronkassa ideoitiin myös eri järjestöjen keskinäistä yhteistyötä. Unicef Ylä-Savo, SPR Iisalmen osasto olivat mm. suunnittelemassa Yhteinen Sydän –kirpputoritoimintaa sekä Lapsen Oikeuksien päivän konserttia. Mukana toiminnassa olivat myös hyväntekeväisyystyötä tekevät Kultaisen kupolin naiset -ortodoksiseurakunnan ryhmä.

Mokka Ronkkaan kutsuttiin paikallisia yhdistyksiä Järjestöhotelli–suunnittelupalaveriin 4.5. Mukana oli SPR:n ja Unicefin paikallisia edustajia, Pysäkki ry:n ja Vertaistoimintakeskus Touhulan työntekijät,

Iisalmen pakolaistoimiston työntekijöitä sekä Perheentalo –yhteistyössä olevien yhdistysten hallitusten jäseniä sekä työntekijät.

- |   |                 |
|---|-----------------|
| ▪ 19.1. Yhteinen Sydän –kirpputoritoiminta, suunnittelu               | 7 osallistujaa  |
| ▪ 16.2. Yhteinen Sydän, palaute ja kehittäminen                       | 11 osallistujaa |
| ▪ 2.3. Jaatinen ry ja VAMLAS ry                                       | 18 osallistujaa |
| ▪ 4.5. Järjestöhotelli –palaveri/Perheentalo –yhteistyö               | 15 osallistujaa |
| ▪ 28.9. Ylä-Savon Veturi  | 12 osallistujaa |
| ▪ 19.10. Yhteistyötä maahanmuuttaneiden tueksi / Spr Iisalmen osasto  | 12 osallistujaa |
| ▪ 2.11. Sonkajärven mielenterveyskerho ry, Vertaistoim.keskus Touhula | 7 osallistujaa  |
| ▪ 9.11. Suurella Sydämellä –vapaaehtoistyö / Iisalmen srk             | 8 osallistujaa  |



## 7 PERHEEN TALO –YHTEISTYÖN MALLINTAMINEN JA JUURUTTAMINEN

Vuoden 2013 alusta Perheentalo pääsi mukaan valtakunnalliseen Lastensuojelun Keskusliiton hallinnoimaan ja RAY:n rahoittamaan Emma & Elias –avustusohjelmaan. Tavoitteena on mallintaa ja juurruttaa Perheen talo –yhteistyön varhaisen tuen kumppanuusmalli koko valtakunnan käyttöön.

Emma & Elias –avustusohjelmaan pääseminen on tuonut edelleen paljon näkyvyyttä Perheentalon toimintamallille. Avustusohjelman ohjaus-, tutkimus- sekä viestintä- ja markkinointituki on ollut ensiarvoisen tärkeää mallintamis- ja juurruttamisprosessissa. Avustusohjelman kautta on saatu käyttöön myös kaksi Emma & Elias –ständia, tinttamareski, messupaidat, messutelta sekä jaettavaksi useita satoja Tavalliset Perheet –pelikortteja.

Perheentalo –yhteistyö on ollut Emma&Elias -avustusohjelman kautta THL:n ja STM:n koordinoimassa (Lasten Kaste –ohjelma) valtakunnallisessa Perhekeskus-työryhmässä vuodesta 2013 lähtien. Lasten Kaste 2012–2015 -osaohjelman tavoitteena on ollut vähentää eriarvoisuutta sekä estää lasten ja nuorten syrjäytymistä sekä palvelujen kokonaisvaltainen yhteensovittaminen. Emma & Elias –avustusohjelman ohjelmapäällikkö Ulla Lindqvistin koordinoi ”Perhekeskukset ja niihin liittyvä kehittämistyö” -kolmannella sektorilla.

Kaste-ohjelma jatkuu Suomen hallituksen yhtenä kärkihankkeena. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, kärkihanke 3: Tehdään kohti lapsi- ja perhelähtöisiä palveluita sekä lapsen oikeuksia vahvistavaa toimintakulttuuria erilaisten lasten ja monimuotoisten perheiden hyvinvoinnin sekä omien voimavarojen vahvistamiseksi. Muutosohjelman tulisi olla valmis vuoden 2018 joulukuussa. Perheentalo –yhteistyö hakee mukaan yhteistyössä Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän kanssa pilottina keväällä 2016.

Emma & Elias –avustusohjelman koordinoimana on koottu kolmannen sektorin toiminnat saman katon alle. **Perheentalo -yhteistyön toimintamallin nelikenttä (Petri Paju, 2015) Mikä tekee Perheentalosta Perheentalon on ollut yhtenä kehittämisen mallina.**

Toimintamallin kehittämistä on jatkettu Joensuun Perheentalon kanssa, joka tarkoittaa käytännössä sitä, että pidetään säännöllisiä suunnittelukokouksia työntekijöiden kesken ja vaihdetaan hyviä käytäntöjä ja kokemuksia (vertaiskehittäminen). Emma&Elias –avustusohjelman tutkimusosaamista on hyödynnetty toiminnan kehittämisessä. On päätetty yhdistää alueellinen tutkimustyö.

Tavoitteena on ollut luoda itäsuomalainen Perheentalo-toimintamalli. Kuopiossa on tehty rahoitushakemus RAY:lle Perheentalo Kuopion perustamiseksi. Kuopion Perheentaloon tullaan liittämään SAVAS eli Savon Vammaisasuntosäätiö (oma hakemus) sekä VAMLAS eli Vammaisten Lasten tukisäätiö (oma hakemus, jossa toiminta-alueina tulee olemaan Joensuu, Kuopio ja Iisalmi. Joulukuussa 2015 saatiin kaikille myönteinen rahoituspäätös, joten toiminta aloitetaan Kuopiossa keväällä 2016.

- Kuopion Perheentalon työrukkanen Kuopiossa 13.12.2015
- Yhdistysten aamukahvit Vieremän valtuustosalissa 19.1.2015
- Perhekeskus-työryhmän ”Perhekeskukset ja niihin liittyvä kehittämistyö” kokous Helsingissä 26.1.2015 Lastensuojelun Keskusliitossa
- RAY:n Vaikuttavaa kiertue Kuopiossa 5.2.2015
- Kuopion Perheentalon työrukkanen Kuopiossa 26.2.2015
- THL:n ja STM:n Lasten Kaste Perhekeskus oppimisverkostopäivä – ongelmista muutostavoitteiksi 9.2.2015 THL:n tiloissa, jossa työstiin jo aiemmin aloitettua prosessia.
- **Ongelmista kehittämistavoitteiksi – perhekeskus lasten ja perheiden tukena**
- Perheentalo Kuopion työrukkasen kokous 9.4.2015 Kuopiossa.



- Innostamo –ilta Vieremän järjestöjen edustajille 28.4.2015. Neljä osallistujaa.
- Kuopion Perheentalo työrukkasen kokous 8.5.2015.
- Emma & Elias -avustusohjelman Tallinnan reissu, 14.-15.4.2015. Tutustuttiin monipuolisesti Tallinnan ja Viron lastensuojeluun ja Perekeskukseen. Myös Lastekaitse Liiton edustaja kävi esittäytymässä.



### **Illanviettoa Tallinnan vanhassa kaupungissa Kaval-Antsu talussa**

- Lasten Kaste Perhekeskus Oppimisverkostopäivä 20.4.2015 (THL ja STM) Helsingissä. Seminaari pidettiin tällä kertaa THL:n tilojen sijasta mielenkiintoisessa kokouspaikassa Wäiskilaivassa, joka sijaitsee Hakaniemenrannassa. Triple P ohjelmaan tutustuminen = Positive Parenting Program eli positiivisen vanhemmuuden ohjelma. Luennoitsija oli Matt Buttery, joka on ohjelman toimitusjohtaja. Iltapäivällä jatkettiin Perhekeskuksen tavoitteiden määrittämistä.
- Perheentalo –yhteistyön esittely ja yhteistyökokous Marttaliitossa Helsingissä 19.5.2015 (Lapsiperheiden arjen tukeminen –hanke).
- Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan vieraana (tutustuminen Perhepesän ja sähköisen lapsiperheiden palvelujen oppaaseen)
- Perhekeskus oppimisverkosto Helsingissä THL:n tiloissa 2.6.2015. Jatkettiin työskentelyä.
- Emma&Elias -avustusohjelman verkostopäivä Oulun Eedenissä 8.6.2015. Ohjelmassa oli verkostoitumiseen perustuva työskentelysessio Unelmien Emma&Elias, jossa ryhmissä suunnittelimme ja ideoimme tulevien vuosien ohjelmaa.
- Kuopion Perheentalon työrukkasen Kuopiossa 4.6.2015.
- Alakko nää? Lasten suojelun kesäpäivät Oulussa 9.-10.6.2015, jonka kantavin viesti oli, että lasten ja perheiden tukeminen kuuluu kaikille. Päiville osallistui noin 250 osallistujaa eri puolilta Suomea. Olimme myös ensimmäisenä päivänä Emma&Elias -ständillä esittelemässä Perheentalon toimintaa.

- **Perheentalo -yhteistyö osallistui ja esitteli toimintaansa Pohjoismaisilla lastensuojelupäivillä NBK 2015, 26. - 28. elokuuta 2015, Turku: *Lapsen etu pohjoismaisesta näkökulmasta – hyviä käytäntöjä ja haasteita*. NBK 2015 Nordiska Barnavårdskongressen, *The best interests of the child from the nordic perspective –Best practices and challenges*. Raportti on tämän toimintakertomuksen liitteenä, LIITE 1.**  
Ohjelmaan voi tutustua tästä linkistä: <http://www.nordiskabarnavardskongressen.org/fi>.
- Perhekeskus –työryhmän kokous Helsingissä MLL:n tiloissa 21.9.2015, jossa samalla esiteltiin Vahvuutta Vanhenmuuteen –ohjelmaa.
- Emma&Elias –avustusohjelman verkostopäivä 28.9.2015 sekä Valtakunnalliset Sijaishuollon päivät 29.30.9.2015 Lahden Sibelius-talossa.
- Järjestöjen Perhekeskus –seminaari Yhdessä Lapsen Parhaaksi Messukeskuksessa Helsingissä 8.10.2015.
- Pitkäjänteistä työtä lasten, nuorten ja perheiden hyväksi Lasten Kaste – päätösseminaari. Tampereella 3.-4.11.2015. Seminaariseurana mukana oli Ylä-Savon SOTE Kuntayhtymästä perhekeskuspäällikkö Hannele Vesterlin ja perheneuvolan esimies Helena Lindman. "Yhteinen jaettu ilo toimii lapsen psyykkisen kehityksen suojaavana tekijänä!" -Tuula Tamminen-
- Ilona –työryhmän vieraana Kuopiossa 18.11.2015.
- Emma&Elias -avustusohjelman arviointipäiville 24.-25.11.2015 Helsingin Scandic Park -hotellissa. Nöyränä ja entistäkin kiitollisempänä kotiin palasin Vuoden Vienti -Emma kainalossa (yksi noista kuvista). Vuoden Emmat ja Eliakset ovat leikkimielinen huomionosoitus toiminnoille ja hankkeille, jotka ovat juuri kyseisenä vuonna tehneet jonkinlaisen läpimurron oman toimintansa osalta.
- Perheentalo –yhteistyö pääsi mukaan työelämän kumppaniksi Erasmus-ohjelmaan johon Savonia -ammattikorkeakoulu on hakenut. Hankehakemuksen suunnitelma on hakea rahoitusta uudelleen tavalle ehkäistä perheiden syrjäytymistä ja tukea perheitä kasvatustehtävässä jo ennen vauvan syntymää (TEELFACTs, TransEuropean Early Life Family Care Tools). Tavoitteena on luoda uudenlainen moniammatillinen koulutuskokonaisuus osana maisteritutkintoa (ylempi amk). Käytännön kentälle koulutus mahdollistaisi uudenlaisia tehtäviä ja palveluita. Perheentalo -yhteistyö olisi siis yksi toimintamalli, joka on todettu hyväksi käytännöksi ja sitä kannattaa edelleen jalostaa sekä valtakunnallisesti että kansainvälisestikin.

Perhekeskustyöryhmässä aloitettiin (THL toimittajana) Perhekeskus - opas lapsi – ja perhepalvelujen kokonaisuuden kehittämiseksi

- Julkaisuprosessi aloitettiin marraskuussa 2015 ja valmis opas pitäisi olla valmis marraskuussa 2016. Perheentalo –yhteistyön toimintamallin kuvaus tehdään tutkija Petri Pajun kanssa sekä toinen artikkeli Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän perhekeskuspäällikön Hannele Vesterlinin kanssa.



Mikä tekee Perheentalosta Perheentalon –nelikenttä toimii samalla Perheentalo -yhteistyön toimintamallin kuvaamisen pohjana.



## Mikä tekee Perheentalosta Perheentalon?

Perustuu tutkija Petri Pajun perheille kohdistuneen tutkimuksen tuloksiin



11.3.2015

Sinikka Roth



**1. Perheentalo on saavutettava.** Saavutettavuus tarkoittaa maksuttomuutta, mutta se on vain pieni osa tätä kaikkea. Saavutettavuus on myös säännöllisyyttä, joka toimii yhteen vauvaperheen epäsäännöllisyyden kanssa. Olennaisinta on oikeasti matala kynnys, tai ei oikeastaan edes kynnys, vaan aktiivinen ja tietoinen lämmin vastaanotto. Saavutettavuus tarkoittaa kaikkein eniten sitä, että ilman ennakoilmoittautumista tuleva tai kuka tahansa kohderyhmään kuuluva otetaan vastaan ja toivotetaan tervetulleeksi.

**2. Sosiaalisuus** Perheentalo on konkreettinen paikka, jonne kokoonnutaan. Paikka ei sulje pois nettiryhmiä, päinvastoin, niitä on syntynyt vertaisryhmien ympärille. Sosiaalisuudella tarkoitan sekä vanhempien että lasten tapaamista samassa paikassa. Näistä jälkimmäistä ei netissä voi hoitaa. Asia korostuu monissa kyselyn avovastauksissa, joissa todetaan lasten näkevän toisia ja lapsen kehitystasolle sopivaa toimintaa.

**3. Asiantuntevuus:** paikalla on saatavissa tietoa ja neuvoja vauvanhoitoon ja muuhun kohderyhmää yhdistävään.

**4. Osallisuus Vapaaehtoisuuden ja ammatillisuuden yhteensovittaminen.** Perheentalon toiminnoissa yhdistyvät ammatillinen ja vapaaehtoistyö ilmeisen saumattomasti.

## Onko Iisalmen Perheentalo-yhteistyö hyvä käytäntö?

” Perheentalo on onnistunut monessa niin asiassa niin hyvin, että se kelpaa malliksi. Onnistumiset on kuvattu edellä ensin palautteena ja sen jälkeen omana tulkintanani siitä, mihin hyvä palaute perustuu. Paikallisten yhdistysten hyvä yhteistyö, vapaaehtoiset, hyvät tai ainakin kohtuulliset tilat, pitkäjänteinen rahoitus, kaikki nämä ovat edesauttaneet Perheentaloa tulemaan hyväksi käytännöksi ja esimerkiksi. Mitä tästä hyvästä sitten voi siirtää muualle ja mikä liittyy vain paikalliseen elämään ja henkilöihin? Iisalmissa on noin 200 lasta kussakin ikäryhmässä 0-6-vuotiaita, eli hieman yli tuhat alle kouluikäistä. Tämä näyttää ainakin riittävän Perheentalon väestöpohjaksi. Julkinen liikenne tai sen puutteet saattavat haitata jossain määrin Perheentalon saavutettavuutta.

Perheentalon toiminta voidaan jollain tarkkuudella purkaa osiin, mitä olen edellä yrittänyt, ja pystyttää toisaalle. Menestyminen riippuu varmasti ainakin samankaltaisen toiminnan määrästä mahdollisilla uusilla paikoilla. Pelkkä tilan ja toimintakalenterin kopioiminen ei taida riittää, koska Perheentalossa on niin paljon verkostomaista kiinnitystä paikkakunnan elämään, erityisesti vapaaehtoiset toimijat yhdistyksissä. Jos pitäisi tehdä maaperätutkimuksia, joilla kartoitetaan sopivia alueita Perheentaloille, aloittaisin kansalaistoimintanurkasta. Jos halua ja kykyä järjestöjen yhteiselle toiminnalle on, muut asiat ovat ratkaistavissa ”käytännön kysymyksinä”. Jos halua ja kykyä yhteistyölle on, rahoituksen saaminen on todennäköisesti myös helpompaa. Perheentaloyhteistyö on ainakin toimiva käytäntö siinä mukana olevien näkökulmasta tämän aineiston perusteella.” (Paju Petri, 2015.)

Perheentalo –yhteistyön toimintamalli on kuvattu myös Innokylässä. Innokylä on hyvinvointi- ja terveysalan kaikille avoin innovaatioyhteisö. Innokylä tarjoaa sekä sähköisiä että kasvotusten kohtaamiseen perustuvia kehittämis-työkaluja. Innokylä kokoaa alan kehittämistyön tulokset yhteen paikkaan ja tarjoaa hyvän kanavan toimintamallien levittämiseen. Innokylän tavoite on tukea hyvinvointi- ja terveysalan kestävää uudistumista.

<https://www.innokyla.fi/web/malli421263>.

Lisäksi projektipäällikkö osallistui seuraaviin tilaisuuksiin ja koulutuksiin:

- projektipäällikkö osallistui Ensi- ja turvakotien liiton kansalaistoiminnan työkokoukseen 20.-21.3.2014 yhdessä vapaaehtoistoimija Kaarina Ahtosen kanssa ja 14.-15.9.2015 yhdessä vapaaehtoistoimija Taina Sidoroffin kanssa.
- ICDP – International Child Development Programme; Kannustava vuorovaikutus osaksi vanhemmuutta ja ohjaamista – koulutus 25.3.-27.5.2015 (yhteensä 15 tuntia) Kuopiossa

## 8 VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

Perheentalo –yhteistyön toiminnoista, tapahtumista ja yhteistyöstä on tiedotettu paikallislehdissä (Iisalmen Sanomat, Töllötin), perhe- ja lastenneuvolassa, koulujen vanhempainyhdistysten kokouksissa, perheille suoraan, omien ja yhdistysten nettisivujen kautta, yleisillä (kaupat, kirjasto) ilmoitustauluilla, oppilaitosten ilmoitustauluilla ja ev.lut. seurakunnan kautta. On myös kirjoitettu yksi blogi Emma&Elias-sivuille.

- Viestinnässä ja markkinoissa on hyödynnetty Emma&Elias-avustusohjelmalta saatua tukea ja opastusta. Viestintäsuunnitelma sisäiseen tiedottamiseen on tehty puoleksi vuodeksi kerrallaan. Tämä on selkeyttänyt työtehtäviä ja lisännyt työhyvinvointia.

Iisalmen Sanomien Yhdessä Lapsen Parhaaksi –teemaliite julkaistiin 27.9.2015. Liitettä pidettiin värikäänä ja monipuolisena ja erittäin hyvänä tiedottamisen kanavana. Se on julkaistu myös Emma & Elias – sivuilla nettiversiona

[https://issuu.com/kariangeria/docs/yhdess\\_lapsen\\_parhaaksi?e=0/30342179](https://issuu.com/kariangeria/docs/yhdess_lapsen_parhaaksi?e=0/30342179)

Lisäksi on ollut Perheentalo –yhteistyöstä kertovia juttuja ja artikkeleita seuraavissa muissa lehdissä: Savon Sanomissa, Miilussa. YLE Itä-Suomen Alueuutiset tekivät jutun Perheentalo –yhteistyön toiminnasta ja se näytettiin 4.11.2015. Uutinen uutisoitiin artikkelina vielä YLE:n pääuutisissa netissä samana päivänä. Paikallisradio Sandels on haastatellut useita kertoja vuoden aikana.



Yhteensä mediaosumia on ollut vuoden aikana 55.

Perheet hakevat tietoa enemmän ja enemmän sosiaalisen median kautta. Perheentalo on Facebookissa, jossa sillä oli 500 seuraajaa vuoden lopussa ja Twitter on myös käytössä.

## 9 YHTEISTYÖVERKOSTOT

Koko hanke perustuu kolmen lastensuojelujärjestön paikallisyhdistysten kumppanuuden lisäksi yhteistyöhön ja vankkaan verkostoitumiseen kaikkien lasten ja lapsiperheiden kanssa toimivien tai niiden elinoloja tukevien tahojen kanssa.

### 9.1 Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän Perhevalmennusryhmä

Kuntayhtymän yhteinen perhevalmennusryhmä on moniammatillinen työryhmä, johon kuuluu työntekijöitä äitiys- ja lastenneuvolasta, perheneuvolasta, sosiaalitoimesta, päivähoidosta, seurakunnan lapsityöstä, avoimesta päiväkodista sekä kolmannen sektorin edustaja Perheen talo- yhteistyöstä. Perheen talo –yhteistyö vastaa Masukahiloista odottaville perheille Iisalmen seurakunnan lapsityön kanssa.

Perhevalmennuksen runkoa on työstetty ja uudistettu kuluneen vuoden ajan. Ryhmäneuvolat korvaavat aiemmat perhevalmennuskerrat ennen synnytystä lukuun ottamatta synnytysvalmennuskäyntiä Kuopion yliopistollisessa sairaalassa. Syksystä 2011 lähtien perhevalmennukset on pidetty pääsääntöisesti Perhekeskus Onni ja Ilonassa. Perhevalmennustyöryhmä on kokoontunut vuoden aikana neljä kertaa.

### 9.2 Saturyhmä

Saturyhmä on monitoimijainen ryhmä, jonka idea on tullut perheneuvolasta. Saturyhmä aloitti Anna Aikaa Lapselle –kirjakampanjan vuonna 2012. Ajatuksena on lisätä lorujen ja satujen käyttöä lasten kasvatuksessa. Satuviikolla loruteltiin ja luettiin satuja kaikissa ryhmissä ja koristeltiin Perhekeskus Onni ja Ilona satumaiseksi. Vauvaryhmissä oli satuhierontaa. Lisäksi Iisalmen kirjastolta oli pieni lastensatukirja-näyttely. Saturyhmä on koontunut lorupussin, jotka Kankaan Martat ompelivat jokaiselle vuonna 2015 syntyvällä pienokaisella (240 kpl). Lorupussiin teki jokainen toimijataho oman lorun ja tervehdyksenä uusille vauvaperheille. Lorupusseja jaettiin lastenneuvolan terveydenhoitajien kotikäynneillä.

### 9.3 Ylä-Savon mediakasvatustyöryhmä

Ylä-Savon Mediakasvatustyöryhmä perustettiin keväällä 2005. Siihen kuuluu jäseniä seuraavista tahoista: Iisalmen kaupunki (sivistys- ja vapaa-aikatoimet), Iisalmen Sanomat, Iisalmen srk, Iivarit ry, Nuorten Palvelu ry (Tytöt Toimii -toiminta), Perheen talo-yhteistyö (Iisalmen Pelastakaa Lapset ry, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry, Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry), Savonia-ammattikorkeakoulu, Sonkajärven srk, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä. Ryhmä on avoin keskustelu- ja tiedonjakamisen foorumi, johon otetaan mielellään mukaan uusia tahoja.

Mediakasvatustyöryhmän tavoitteena on vanhemmuuden tukeminen sekä lasten, nuorten ja vanhempien kriittisen medialukutaidon lisääminen.

- ◆ Ylä-Savon Mediakasvatustyöryhmä kokoontui vuoden aikana yhden kerran. Kokouksissa tuodaan esille ajankohtaisia mediakasvatukseen liittyviä aiheita ja jaetaan materiaalia ja hyviä käytäntöjä.
- ◆ Ylä-Savon Mediakasvatustyöryhmä järjesti yhteistyössä VERKEN:n kanssa SOME nuorten elämässä -mediakasvatustilaisuuden vanhemmille 15.9.2015 Juhani Ahon koululla. Noin 50 osallistujaa.

## 9.4 Mielenterveys- ja päihdetoimijoiden yhteistyöverkosto

Mielenterveys- ja päihdetoimijoiden yhteistyöverkoston tavoitteena on luoda vuorovaikutuksellinen keskustelufoorumi, jossa on tärkeää tiedon jakaminen, tiedon lisääntyminen alueen toimijoista ja palveluista sekä yhdessä näkyminen ja vastavuoroinen ohjaaminen palveluiden piiriin.

Yhteistyöverkosto on kokoontunut kolme kertaa vuoden aikana ja kokoukset on pyritty järjestämään verkostoon kuuluvien toimitiloissa, jolloin on voinut samalla tutustua toisten toimintoihin. Lisäksi järjestettiin yksi laajempi kokoontuminen, johon kutsuttiin myös hallinnosta vastaavia työntekijöitä.

- o valtakunnallisen mielenterveysviikon tapahtuma ”Kun mieli sairastaa” Iisalmen Kulttuurikeskuksessa 17.11.2015. Omat tarinat elämästään kertoivat radiotoimittaja Pertti Salovaara ja masennuksesta kuntoutunut Anna-Kaisa sekä nuorten näytelmä TyyppiX. Tapahtumaan osallistui noin 300 henkilöä.

## 9.5 Ylä-Savon Sote kuntayhtymän Mielenterveys – ja päihdestrategia-työryhmä

- o Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen työn integrointi ja koordinointi –työryhmä aloitti 21.10.2015. Sinikka Roth edustaa kolmatta sektoria. Työryhmä on jatkoa Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän Mielenterveys- ja päihdetyöryhmälle, jonka tuotoksena oli Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2016 – 2020.

## 9.6 Savonia-ammattikorkeakoulu ja muut oppilaitokset

Yhteistyö Savonia-ammattikorkeakoulun kanssa on ollut tiivistä ja suunnitelmallista. Yhteistyöpala-vereja pidetään kaksi kertaa vuodessa, joissa tarkennetaan yhteiset toiminnat ja tavoitteet. Palaverissa on mukana kaikki sosiaalialan ja hoitotyön lapsi- ja perhetyön koulutuksesta vastaavat opettajat. Perheen talo -yhteistyö on mahdollistanut opiskelijoille työelämään tutustumista lastensuojelujärjestöjen näkökulmasta ja toimintaan on saatu lisäresursseja. Yksi opettaja on nimetty Perheen talo – yhteistyön ohjausryhmään. Opiskelijoita on ollut Perheen talo –yhteistyön toiminnoissa 2015 seuraavasti:

- opinnäytetyöntekijöitä: 2 sosionomi-opiskelijaa  
aiheena Lasten ja perheiden luontoliikunta
- harjoittelut 3-8 viikkoa 3 sosionomi-opiskelijaa  
4 sairaanhoitaja-opiskelijaa
- tukihenkilötoiminta 12 sosionomi-opiskelijaa
- projektitoiminta 10 sosionomi-opiskelijaa
- perheleiri 14 sosionomi-opiskelijaa

**Yhteensä:**

**45 opiskelijaa**



## 11 ARVIOINTI

Vuoden merkittävin tapahtuma oli Naistentalon tulipalo 1.7.2015, jossa sijaitsi Perheentalo -yhteistyön toimistot ja Perhekeskus Onni ja Ilona. Tulipalo syttyi huoltomaalauksen yhteydessä parhaaseen loma-aikaan aamupäivällä. Onneksi henkilövahingoilta vältyttiin. Vakuutusyhtiölle tehdyssä vakuutuskorvaushakemuksessa kirjattiin kahden kuukauden työajan menetys ja lisäksi voidaan todeta, että uusiin tiloihin siirtyminen ja toiminnan jatkaminen uudessa ympäristössä ovat vaatineet sekä työntekijöiltä että vapaaehtoisilta ylimääräistä energiaa koko loppuvuoden. Yleisesti osanottajamäärät kaikissa toiminnoissa olivat kuitenkin tavoitteiden ja asetettujen työntekijäresurssien mukaiset. Markkinointiin ja tiedottamiseen panostettiin enemmän, joka lisäsi toimintojen näkyvyyttä ja saavutettavuutta. Tulipalo lisäsi median kiinnostusta toimintaa kohtaan ja saatiin paljon palstatilaa paikallisissa tiedotusvälineissä. Vuoden aikana oli yhteensä 53 mediaosumaa.

Viestintäsuunnitelman ja arviointimenetelmien konkreettinen ja suunnitelmallinen käyttöön otto auttoi toiminnan toteutumista: Tavoite - toimenpide - tulos - vaikutus. Toimintamallin juurruttaminen ja levittäminen on pitkäjänteinen prosessi, jonka etenemiseen tulipalo vaikutti eniten. Prosessin kuvaamista on auttanut paljon Emma & Elias -avustusohjelmasta saatu tutkimuksellinen tuki. Tutkija Petri Pajun tekemä nelikenttä (saavutettavuus, sosiaalisuus, asiantuntijuus, osallisuus) perheille suunnatusta kyselystä Mikä tekee Perheentalosta Perheentalon -raportti on ollut toimintamallin kuvaamisen perusta. Lisäksi Emma & Elias -avustusohjelman muu tuki on auttanut tavoitteiden saavuttamista. Strategisen kumppanuuden elementit on saavutettu yhteistyöverkostoissa eli luottamus, hyöty win/win ja asiantuntemus mitä jakaa. Lisäksi menestyksen takana ovat sitoutuneet vapaaehtoiset, jotka tekevät arvokasta toimintaa lasten ja lapsiperheiden hyväksi. Iisalmi -ilmiö on totta ja se näkyy tekemisen meininkinä ja ennen kaikkea ilona.

### Itsearviointi

Perheen talo –yhteistyön tavoitteena on ollut tarjota ja kehittää kynnyksettömiä avopalveluja, joilla on tarkoitus ehkäistä ongelmien kehittymistä. Toiminta lähtee mahdollisimman varhaisesta puuttumisen ajatuksesta, että perheet saisivat perheille tarkoitettuja avopalveluja juuri oikeaan aikaan. Keskeisenä toiminnassa on yhteistyöhankkeen toimijoiden Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry:n, Iisalmen Pelastakaa Lapset ry:n ja Ylä-Savon Ensi- ja Turvakotiyhdistys ry:n ja julkisen sektorin palvelujärjestelmän mahdollisimman hyvä ja nopea tiedonkulku sekä toimintojen kehittäminen. Perheen talo –yhteistyön toiminta perustuu laaja-alaiseen verkostomaiseen yhteistyöhön ja kumppanuuteen.

Rajapinta Perheen talo –yhteistyön ja SOTE kuntayhtymän välillä on selkeä ja suunnitelmallinen. Perheen talo –yhteistyö edustaa kolmatta sektoria ja kansalaistoimintaan pohjautuvaa ammatillisesti ohjattua vapaaehtoistoimintaa, joka täydentää palvelujen tarjontaa lapsiperheille. Kuntayhtymän palvelut keskittyvät entistä enemmän ns. ydintehtäviin eli lakisääteisten palvelujen järjestämiseen. Kuntayhtymän kanssa pyritään tietoisesti rakentamaan strategista kumppanuutta, jotta perheet saisivat tuen ja avun mahdollisimman varhain.

Tulevaisuuden innovatiivinen ehkäisevä lastensuojelu kykenee synnyttämään uutta tekemällä tiivistä yhteistyötä eri tahojen kanssa. Se hyödyntää sellaisia olemassa olevia voimavaroja ja osaamista, joita ei vielä näy käytännöissä. Osaamisten yhdistäminen tuottaa sellaista lisäarvoa, jota ei olisi voinut syntyä ilman kumppanuutta. Tulevaisuuden ehkäisevän lastensuojelun palveluketjut ovat toistensa jatkumojia

eli missä toisen päättyy –toisen alkaa (win/win eli kaikki kumppanit hyötyvät). Perheen talo-yhteistyön toiminnot ovat lähellä perheitä ja varhaisen tuen merkitys korostuu. Palvelunohjaus on vastavuoroista kuntien ja Perheen talo-yhteistyön välillä. Tarvitaan laaja-alaista kumppanuutta ja yhteiseen päämäärään tähtäävää toimintaa, jossa hyödynnetään kansalaisjärjestöjen mukanaan tuoma lisäarvo.

Perheen talo –yhteistyö on koko toimintansa ajan ollut nimenomaan järjestölähtöistä auttamistyötä. Auttamistyön pohjana on ollut paikallisten täysin vapaaehtoisten lastensuojelujärjestöjen aktiivien halu auttaa ja tehdä yhteistyötä. Suurin osa toiminnasta perustuu vapaaehtoistyöhön, joten vapaaehtoisten rekrytointiin ja koulutukseen on kiinnitetty enemmän huomiota viime vuosina. Vapaaehtoistyön koordinointi on ollut yksi toiminnan perusrakenteista. Toiminnan järjestäminen näin laaja-alaisesti tällä hetkellä ilman ammatillista ohjausta on mahdotonta.

Kolmannen sektorin vapaaehtoistyö on valtava voimavara ja se vaatii toimiakseen hyvin organisoidun johtamisen mallin. Tarvitaan enemmän yhteistyötä eri yhdistysten ja julkisen sektorin kanssa sekä tukirakenteita, jotka mahdollistavat vapaaehtoistyön organisoitumisen entistä paremmin.

Perheen talo –yhteistyön asiakkaita ja toimijoita ovat perheet, vapaaehtoiset ja tukityöllistetyt pitkäaikaistyöttömät. Perheet tulevat mukaan Perheen talo –yhteistyön toimintaan omasta halustaan ja päätöksestään ilman läheteitä. Oleellista on ollut riittävän laaja toiminnasta tiedottaminen. Neuvola on ollut aktiivisin yhteistyötaho erityisesti ensimmäisen lapsen synnyttyä perheeseen. Perheet saavat neuvoja ja ohjausta palveluista neuvolan, päivähoidon, sosiaalitoimen ym. henkilöstöltä, mutta yhteydenotto on asiakkaan vastuulla. Usein perheet ovat saaneet merkityksellisen ohjauksen ja rohkaisun avun hakemiseen jo tukea saavalta perheeltä.

Perheen talo –yhteistyön toiminnot on haluttu rakentaa ja säilyttää kynnyksettömänä palveluna, minkä piiriin on perheiden helppo tulla ja ottaa apua vastaan. Tämän lisäksi on muistettava, että toiminta on ehkäisevää lastensuojelupalvelua. Virallisia asiakassuunnitelmia tavoitteineen ei tehdä. Sen sijaan jokainen perhe pyritään alusta alkaen kohtaamaan yksilönä, jossa jokaisella on oma erityinen elämäntilanteensa ja avuntarpeensa. Näiden perusteella pyritään perheelle tarjoamaan juuri heidän kaipaamaansa apua ja tukea. Lastensuojelulaissa painotetaan ehkäisevää lastensuojelua, monitoimijuutta sekä verkostoitumista ja yhteistyötä eri tahojen kanssa.

Oikea-aikainen apu ja tuki säästää lapsia ja heidän perheitään inhimilliseltä kärsimykseltä ja voi ehkäistä ongelmien syvenemisen. Oikea-aikaisuus ei kuitenkaan yksin riitä vaan on tehtävä myös oikeita asioita. Lastensuojelutyöhön panostaminen on tärkeää. Ehkäisevien palvelujen tarjonnan tulee olla kattavaa. Ehkäisevä monitoimijainen työ on paitsi inhimillistä myös taloudellisesti järkevää. Monitoimijuudella tarkoitetaan laaja-alaista asiantuntijuutta (kokemusasiantuntijat mukaan lukien), jossa tieto, valta ja asiantuntijuus on jaettua.

Pääseminen RAY:n rahoittamaan Emma & Elias –avustusohjelmaan, jota Lastensuojelun keskusliitto koordinoi, on osoitus siitä, että olemme tehneet oikeita asioita oikeaan aikaan. Hyvien käytäntöjen mallintaminen ja levittäminen laajemmin koko Suomeen on ollut suuri mahdollisuus. Aikaansaadut tulokset ja vaikutukset suhteessa tavoitteisiin saavutettiin osittain. Perheentalo –yhteistyön ja yhdistysten yhteistyössä kehittämät vertaisryhmä-, tukihenkilö- ja avopalvelutoiminnot ja perheleiri oppimisympäristönä yhteistyössä Savonia-ammattikorkeakoulun kanssa ovat löytäneet omanpaikkansa ehkäisevän lastensuojelun palveluprosesseissa. Iisalmen Sanomissa julkaistava teemaliite Yhdessä Lapsen Parhaaksi on esimerkki toimivasta kumppanuudesta. Iisalmen Sanomat valitsivat Perheentalo –yhteistyön Vuoden 2015 hengenpuhaltajaksi. Perusteluina olivat pitkäjänteinen ennakoluuloton yhteistyö eri verkostojen kanssa ja ennen kaikkea perheiden äänitorvena oleminen. Pääseminen mukaan

Emma & Elias - avustusohjelmaan on ollut myös suuri mahdollisuus ja tulos pitkäjänteisestä työstä. Mikä tekee Perheentalosta Perheentalon -nelikenttä on ollut STM:n ja THL:n perhekeskustyöryhmän yhtenä mallina. Perheen talo-yhteistyö on vakiinnuttanut toimintaansavarhaisen tuen kumppanuusmallina Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän alueella. Alueen perhevalmennustoiminta järjestetään MLL:n Iisalmen yhdistys ry:n Perhekeskus Onni ja Ilonan tiloissa, joka mahdollistaa toiminnan tiivistämisen entisestään jo odottavien perheiden piirissä. Lisäksi on kiinnitetty huomiota vapaaehtoisten jakamiseen, organisointiin sekä uusien vapaaehtoisten rekrytointiin erilaisissa tapahtumissa kuten Kevät- ja Joulumessuilla. Järjestöjen ja vapaaehtoisten voimavarat on otettu yhteiseen käyttöön. Toiminnan näkyvyys on kasvanut, yhteistyöverkostot toimivat.

Kumppanuusmalli on levinnyt valtakunnallisesti. Toimintamallia on kehitetty yhteistyössä Joensuun Perheentalon kanssa. Kuopiossa on aloitettu Perheentalo -toiminta. EU - rahoitteinen Isämies elämässä -hanke on alkamassa vuoden 2016 aikana. Perheentalo -yhteistyön yksi menestystekijä on ollutkin juuri yhteisö/vertaiskehittäminen eri toimijoiden kanssa tavoitteena Yhdessä Lapsen Parhaaksi! Pääseminen Pohjoismaisille Lastensuojelupäiville 26.-28.8.2015 puhujaksi on ollut huikea mahdollisuus, jonka vaikutukset heijastuvat koko Perheentalo -yhteistyön toimintaan: näkyvyys on lisääntynyt, lisännyt arvostusta ja innostanut ihmisiä osallistumaan.

Työntekijät ovat arvioineet toimintaa säännöllisesti kahden viikon välein kokoontuvissa työyhteisöpala-vereissa sekä ohjausryhmässä käydään joka kerta arviointikeskustelu toteutuneista toiminnoista. Ohjausryhmä on kokoontunut noin joka kuudes viikko.

## **Ulkoinen arviointi**

Emma & Elias -avustusohjelman perheille suunnatun kyselyn (Petri Paju 2015) tuloksista ja suorasta palautteesta perheiltä voidaan todeta, että toimintojen vaikutukset perheisiin on ollut hyvin myönteistä - yksinäisyys vähentynyt, perheet ovat saaneet uusia ystäviä, nukutaan paremmin, lapset ovat iloisia, parisuhde voi paremmin. Sosiaaliset verkostot ovat lisääntyneet. Kohtaamisten merkitys on vahvistunut - lisäävät osallisuuden/yhteisöllisyyden kokemuksia ja lapsi tulee näkyväksi ja kuulluksi. Palvelut on helppompaa saavuttaa. Paikallisyhdistysten toimintaedellytykset paranevat.

Vapaaehtoisten mielestä keskeisimmät tulokset toiminnasta ovat olleet yhteisöllisten ja merkityksellisten kohtaamisten kokemukset yhdessä perheiden ja lasten kanssa. Erityisesti jaetun ilon vaikutukset voimaannuttavat sekä lapsien ja perheiden lisäksi myös vapaaehtoisia itseään. Iloinen lapsen hymy ja nauru sekä vanhempien kiitollisuus ja luottamus yhteisenä koettuun kasvatustehtävään. Tämä koetaan myös yhtenä motivaatiotekijänä ryhtyä vapaaehtoiseksi ryhtymisessä. E&E-kyselyn mukaan Perheentalon vapaaehtoisista kolmasosa pitää lisäksi erittäin tärkeänä motivaatiotekijänä lapsuudenkotinsa mallia, kaikista vastaajista vain hieman yli kymmenesosa on tätä mieltä. Hyvä kierto perintönä! Valtakunnallisen näkyvyyden lisääntyminen on myös vaikuttanut vapaaehtoisten toimintaan myönteisesti.

## LIITE 1

**Sinikka Roth**

**RAPORTTI**

**Pohjoismaiset Lastensuojelupäivät Turussa 26.-28.8.2015**

**NBK 2015 Nordiska Barnvårdskongressen, The best interests of the child from the nordic perspective –Best practices and challenges**

Päivien ohjelma on liitteenä. Lisäksi pääluennoilta on tulossa diaesitykset nettiin, joiden linkitykset laitetaan tämän esityksen liitteeksi.

Pohjoismaiset Lastensuojelupäivät olivat todella mielenkiintoiset ja antoisat monessa suhteessa. Perheentalo –yhteistyön kutsuminen yhdeksi hyvien käytäntöjen esimerkiksi yhteen alaseminaareista vuosi sitten oli jo osoitus siitä, että meidän toimintamalli on huomioitu kansainvälisestäikin merkittäväksi (The Familyhouse Partnership –model is evidence based model: kiitokset meidän tutkijalle Petri Pajulle).

Perheentalo –yhteistyön alaseminaari oli nimeltään Pohjoismainen Perhekeskus – monimuotoisen vanhemmuuden arena The Nordic Family center – an arena for diverse parenthood. Alaseminaari (1 t 30 min) oli jaettu kolmeen osaan, joista yksi oli meidän. Meidän osion nimi oli The first contact with family – examples of Finland, Ensimmäinen kohtaaminen perheen kanssa – esimerkkejä Suomesta. Emma & Elias –avustusohjelman ohjelmapäällikkö Ulla Lindqvist oli puheenjohtajana ja meitä ”esimerkkejä” oli kaksi. Perheentalo –yhteistyöstä minä ja Helsingin kaupungin perhekeskuksen johtava osastonhoitaja Anni Mäkinen. Luento oli siis englanninkielinen ja talk show –tyyppinen, joka asetti haasteita keskustelijoille. Kysymykset olimme käyneet toki läpi aiemmin, mutta keskustelu on hyvin elävä instrumentti, mikä aiheutti ennen esityksen alkua lievää jännitystä.

Keskustelussa käytiin läpi, miten me kohtaamme perheen, isän, äidin, lapsen omassa työssämme. Minä toin esille vahvasti sitä mikä meillä on ollut vakiintunut käytäntö, että jokainen henkilö on kohdattava mielellään heti ovella ja jos ei aina sinne ehdi niin jokaiseen kohtaamiseen on keskityttävä. Hymy, hyväksyvä katse ilman sanoja ovat ensimmäiset hetket, josta lähdetään luottamusta rakentamaan. Jokainen kohtaamisen tulisi olla aito, ainutkertainen yhdessä jaettu hetki, huolimatta siitä missä roolissa ollaan. Jaetu iloiset merkitykselliset hetket voimaannuttavat keskellä arjen kiireitä. Tavoitteena on tehdä lapsi ja perhe nähdynksi ja kuulluksi ja lisätä siten lapsen ja perheen osallisuutta ja osallistumista.



Työpajat toteutettiin kaksi kertaa peräkkäin saman sisältöisinä. Saimme hyvää palautetta omasta osu-destamme ja tulipahan kokeiltua myös omia rajojaan eli jouduin tulemaan omalta mukavuusalueelta ulos ja ottamaan haasteen ”talkshowsta” vastaan

Päälluonnoista jäi erityisesti mieleen Bergenin yliopiston professorin Marit Skivenesin ja Tampereen yliopiston professorin Tarja Pösön yhteisen tutkimuksen esittely, missä he ovat vertailleet Norjan ja Suomen eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä lapsia koskevien päätösten tekemisessä. Tutkijat olivat kiinnostuneita siitä, miten päätöksiä tehdään lastensuojelun työntekijöiden kuntatasolla ja miten tuomiois-  
tuinten viranomaiset.

Yhteinen huoli molemmissa maissa on lapsen kuulemiseen käytetyn ajan vähyyys suhteessa lapsen ikään. Vasta 11-vuotiaita ja sitä vanhempia lapsia kuullaan riittävästi molemmissa maissa tai ainakin niin usko-  
taan. Pienten lasten kuulemiseen kaivataan lisää aikaa sekä keinoja. Minimitavoite olisi, että kaikkia osapuolia olisi kuultava riittävästi, kun tehdään ”hyviä päätöksiä”.

Luennon diat tulevat tähän osoitteeseen:

<http://www.nordiskabarnavardskongressen.org/fi/cross-country-perspectives-finnish-and-norwegian-child-welfare-how-are-good-decisions-made>

Lisäksi mielenkiintoisia olivat professori Olli Kangaksen Kelasta pitämä luento lapsiperheköyhyydestä, joka on hälyttävästi noussut Suomessa viime vuosina

<http://www.nordiskabarnavardskongressen.org/fi/child-poverty-multi-dimensional-plague-welfare-state>

sekä Lastensuojelun historian työpaja – voidaanko menneisyydestä oppia oli vaikuttava. Nyt aikuisia lastensuojelun kohteena olleita henkilöitä haastatellen on saatu paljon tietoa siitä, miten tulisi tulevai-  
suudessa asioita hoitaa tai ei missään nimessä hoitaa niin kuin on hoidettu!

<http://www.nordiskabarnavardskongressen.org/fi/history-child-protection-can-we-learn-past>

Iltaohjelmat olivat myös huikeita kohtaamisen areenoita, missä oli aikaa verkostoitumiselle ja tutustu-  
miselle. Varsinkin Turun VPK:n juhlahuoneistossa järjestetty juhlaillallinen torstai-iltana oli mieleen-  
painuva kokemus.





# Yhdessä lapsen parhaaksi

## PERHEEN TALO -YHTEISTYÖ

*Iisalmen Pelastakaa Lapset ry  
Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry  
Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry*

Perheentalo -yhteistyön johtaja Sinikka Roth  
Perhekeskus Onni ja Ilona  
Pohjolankatu 6, L6  
74100 IISALMI  
040 7 431 773

[sinikka.roth@perheentalo.fi](mailto:sinikka.roth@perheentalo.fi),  
[www.perheentalo.fi](http://www.perheentalo.fi)

